Framställning om uppgiftsskyldighet för enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg

Wimi FK14027_004_W

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Nils Öberg i närvaro av rättschef Ingrid Utne, rättslig expert Josefin Godlund och rättslig expert Pernilla Keinestam Lindell, de senare som föredragande.

Nils Öberg

Josefin Godlund

Pernilla Keinestam Lindell

Innehållsförteckning

1 Författningsförslag 5
1.1 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken 5
1.2 Förslag till förordning om ändring i barnbidragsförordningen (1986:386) 7

2 Bakgrund och gällande rätt 8
2.1 Försäkringskassans verksamhet och utredningsbefogenheter 8
2.2 Befintliga uppgiftsskyldigheter för verksamheter inom skola, vård och omsorg 9
2.3 Regleringen kring enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg 10
2.3.1 Skola 10
2.3.2 Vård 10
2.3.3 Omsorg 11
2.4 Omfattningen av enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg 11
2.5 Försäkringskassan har tidigare lyft behovet av en utökad uppgiftsskyldighet 12
2.6 Problematiken har även delvis lyfts i tidigare utredningar 13
2.7 Det nuvarande läget 13

3 Överväganden och förslag 14
3.1 Ny uppgiftsskyldighet för verksamheter inom skola, vård och omsorg 14
3.2 Följdändring i barnbidragsförordningen 21

4 Personuppgiftsbehandling och sekretess 21
4.1 Det finns stöd för personuppgiftsbehandlingen 21
4.2 Sekretesskyddet för de uppgifter som lämnas till Försäkringskassan är tillräckligt 23

5 Samlad integritets- och proportionalitetsanalys 24

6 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser 29

7 Konsekvensutredning 29
7.1 Syftet med förslaget 29
7.2 Alternativa lösningar 30
7.2.1 En uppgiftsskyldighet i överensstämmelse med den för myndigheter 30
7.2.2 En utvidgning av offentlighetsprincipens tillämpningsområde 30
7.2.3 Specifika alternativ gällande uppgiftsinhämtning från skolor 32
7.2.4 Om ingen förändring görs 32
7.3 Ekonomiska konsekvenser 32
7.3.1 Konsekvenser för Försäkringskassan 32
7.3.2 Konsekvenser för andra myndigheter 33
7.3.3 Konsekvenser för försäkringsutgifterna 33
7.3.4 Konsekvenser för enskilda 33
7.4 Andra konsekvenser 35
7.5 Stämmer regleringen med eventuella EU-krav? 35

8 Författningskommentar 36
8.1 Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken 36

Sammanfattning

I Försäkringskassans handläggning av socialförsäkringsärenden finns det behov av att ta del av uppgifter från verksamheter inom skola, vård och omsorg för att kunna säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och motverka bidragsbrott. Enligt gällande regelverk är myndigheter uppgiftsskyldiga i förhållande till Försäkringskassan. Försäkringskassan kan därför få tillgång till de uppgifter som behövs från offentliga verksamheter inom skola, vård och omsorg. En betydande del av dessa verksamheter bedrivs dock idag i privat regi, även om de i huvudsak finansieras av offentliga medel. Trots detta saknas det, med undantag för anordnare av personlig assistans, en uppgiftsskyldighet för sådana aktörer i förhållande till Försäkringskassan när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av socialförsäkringsbalken.

Försäkringskassan föreslår att det ska införas en uppgiftsskyldighet för enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg. Mer specifikt föreslås uppgiftsskyldigheten gälla för huvudmän enligt skollagen (2010:800), vårdgivare enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och tandvårdslagen (1985:125) samt yrkesmässigt bedrivna verksamheter enligt socialtjänstlagen (2025:400) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Uppgiftsskyldigheten föreslås innebära att dessa aktörer på begäran ska lämna uppgifter om den försäkrade när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av socialförsäkringsbalken. Under vissa förutsättningar gäller det även uppgifter om annan fysisk person än den försäkrade.

Syftet med förslaget är att stärka Försäkringskassans möjligheter att fullgöra sitt uppdrag att säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och motverka bidragsbrott. En utjämning av skillnaden mellan offentliga och enskilda verksamheters skyldigheter att lämna uppgifter till Försäkringskassan förväntas leda till en ökad tilltro till socialförsäkringssystemet och bidra till att upprätthålla dess legitimitet. Utökade möjligheter att hämta in uppgifter från enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg kan bidra till att felaktiga utbetalningar och bidragsbrott i högre grad kan upptäckas och beivras, men också till att förhindra felutbetalningar innan de sker. Att innan utbetalning verifiera de uppgifter som den försäkrade själv har lämnat mot oberoende källor är enligt Försäkringskassan en central del i en effektiv strategi mot felaktiga utbetalningar.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Enligt riksdagens beslut föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken

dels att 110 kap. 31 b § och 37 § och rubrikerna närmast före 110 kap. 31 b § och 110 kap. 37 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 110 kap. 37 b §, och närmast före 110 kap. 37 b § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	110 kap.
Anordnare av personlig assistans	***Omsorgsgivare***
	31 b §
Anordnare av personlig assistans ska, när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna balk, på begäran lämna 1. Försäkringskassan uppgifter som avser den försäkrade, en annan fysisk person än den försäkrade eller en juridisk person, och 2. allmän förvaltningsdomstol uppgifter som avser den försäkrade.	Anordnare av personlig assistans *och andra yrkesmässigt bedrivna verksamheter enligt socialtjänstlagen (2025:400) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade* ska, när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna balk, på begäran lämna 1. Försäkringskassan uppgifter som avser den försäkrade, en annan fysisk person än den försäkrade eller en juridisk person, och 2. allmän förvaltningsdomstol uppgifter som avser den försäkrade.

Försäkringskassan får begära uppgifter som avser en annan fysisk person än den försäkrade enligt första stycket 1 endast om det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning kan komma att beslutas felaktigt eller med ett för högt belopp, eller det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp.

Huvudman för en skola	**Huvudman för en *verksamhet på skolområdet***
	37 §
Huvudmannen för en skola ska lämna de uppgifter som behövs i fråga om förlängt barnbidrag.	*En huvudman enligt skollagen (2010:800)* ska lämna de uppgifter som behövs i fråga om förlängt barnbidrag. *Huvudmannen ska också, när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna balk, på begäran lämna Försäkringskassan uppgifter som avser den försäkrade eller en annan fysisk person än den försäkrade.*

Försäkringskassan får begära uppgifter som avser en annan fysisk person än den försäkrade enligt andra stycket endast om det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning kan komma att beslutas felaktigt eller med ett för högt belopp, eller det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp.

Det som anges i tredje stycket gäller inte i ärenden om föräldrapenningsförmåner.

Vårdgivare

37 b §

Vårdgivare enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och tandvårdslagen (1985:1255) ska, när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna balk, på begäran lämna uppgifter till Försäkringskassan som avser den försäkrade eller en annan fysisk person än den försäkrade.

Försäkringskassan får begära uppgifter som avser en annan fysisk person än den försäkrade enligt första stycket endast om det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning kan komma att beslutas felaktigt eller med ett för högt belopp, eller det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp.

Denna författning träder i kraft den 1 juli 2027.

1.2 Förslag till förordning om ändring i barnbidragsförordningen (1986:386)

Regeringen föreskriver att 10 § barnbidragsförordningen (1986:386) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	10 §
Försäkringskassan får meddela de föreskrifter som behövs för verkställighet av 110 kap. 37 § socialförsäkringsbalken och balkens övriga bestämmelser om allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg.	Försäkringskassan får meddela de föreskrifter som behövs för verkställighet av 110 kap. 37 § *första stycket* socialförsäkringsbalken och balkens övriga bestämmelser om allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg.

Denna författning träder i kraft den 1 juli 2027.

2 Bakgrund och gällande rätt

2.1 Försäkringskassans verksamhet och utredningsbefogenheter

Försäkringskassans verksamhet består huvudsakligen i att besluta om och betala ut sådana förmåner och ersättningar som myndigheten ansvarar för. I myndighetens uppdrag ingår att säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och motverka bidragsbrott (1 § och 2 § 3 förordningen [2009:1174] med instruktion för Försäkringskassan). Försäkringskassan ska se till att ärenden som myndigheten handlägger enligt socialförsäkringsbalken (SFB) blir utredda i den omfattning som deras beskaffenhet kräver (110 kap. 13 § SFB).

För att Försäkringskassan ska kunna fullgöra sitt uppdrag har myndigheten getts vissa utredningsbefogenheter. En av dessa utredningsbefogenheter är att myndigheten får göra förfrågan hos den som kan antas kunna lämna behövliga uppgifter som avser den försäkrade, en annan fysisk person än den försäkrade eller en juridisk person, när det behövs för bedömningen av frågan om ersättning eller i övrigt för tillämpningen av SFB (110 kap. 14 § 1 SFB). En förfrågan kan alltså ställas till både myndigheter och enskilda verksamheter, förutsatt att den som förfrågan ställs till antas kunna lämna behövliga uppgifter.

Försäkringskassans befogenhet att göra förfrågningar innebär dock inte i sig någon skyldighet att lämna de efterfrågade uppgifterna. Om uppgifterna omfattas av sekretess eller tystnadsplikt kan mottagaren av förfrågan dessutom vara förhindrad att svara. Avseende myndigheter omfattas dessa av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, och det finns tillämpliga sekretessbestämmelser för verksamheter inom skola, vård och omsorg i denna lag (23 kap. 1–5 §§, 25 kap. 1 § och 26 kap. 1 § OSL).

Från och med den 1 januari 2027 kommer även vissa enskilda huvudmän som bedriver skolverksamhet att jämställas med en myndighet vid tillämpningen av OSL (lagen [2026:714] om ändring i offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]). Övriga enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg[1] omfattas inte av OSL, men i stället finns det bestämmelser om tystnadsplikt i de lagar som reglerar dessa verksamheter (29 kap. 14 § skollagen [2010:800], 6 kap. 12 och 13 §§ patientsäkerhetslagen [2010:659], 17 kap. 11 § socialtjänstlagen [2025:400] och 29 § lagen [1993:387] om stöd och service till vissa funktionshindrade). Inom verksamheter som bedriver skola, vård och omsorg finns det alltså sådana bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt som kan medföra hinder att lämna ut uppgifter på en förfrågan från Försäkringskassan.

För att en aktör ska vara skyldig att besvara en förfrågan från Försäkringskassan krävs det att det finns en motsvarande uppgiftsskyldighet för de specifika uppgifter som begärs. Om uppgiftsskyldigheten följer av lag eller förordning hindrar inte sekretess att en uppgift lämnas till en annan myndighet (2 kap. 1 § och 10 kap. 28 § OSL). Detsamma gäller för uppgifter i enskilda verksamheter som omfattas av tystnadsplikt (se prop. 2005/06:161 s. 82 och 93 och prop. 2024/25:65 s. 111).

[1] I denna framställan används begreppet ”verksamheter inom skola, vård och omsorg” som ett samlingsbegrepp för sådana verksamheter som framställan tar sikte på. Vad gäller begreppet ”skola” i detta sammanhang åsyftar det verksamhet som omfattas av skollagen. Begreppet ”vård” åsyftar verksamhet som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen och tandvårdslagen. Begreppet ”omsorg” åsyftar verksamhet som omfattas av socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (se avsnitt 2.3).

2.2 Befintliga uppgiftsskyldigheter för verksamheter inom skola, vård och omsorg

För myndigheter finns det en sekretessbrytande uppgiftsskyldighet gentemot Försäkringskassan. Myndigheter är skyldiga att på begäran lämna Försäkringskassan uppgifter som avser den försäkrade, en annan fysisk person än den försäkrade eller en juridisk person när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av SFB. En uppgift ska dock inte lämnas om det finns en bestämmelse om sekretess som är tillämplig på uppgiften och synnerliga skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut (110 kap. 31 § SFB). Uppgiftsskyldigheten för myndigheter innebär bland annat att Försäkringskassan har möjlighet att få uppgifter från verksamheter inom skola, vård och omsorg med offentlig huvudman.

Det finns även uppgiftsskyldigheter för vissa enskilda verksamheter i SFB. En del av dessa omfattar, i olika mån, verksamheter inom skola, vård och omsorg som drivs i privat regi. Det finns till exempel uppgiftsskyldigheter för arbetsgivare och uppdragsgivare, anordnare av personlig assistans, enskilda som trätt i affärsförbindelse med anordnare av personlig assistans och huvudmän för skolor.

Vad gäller arbetsgivare, uppdragsgivare och anordnare av personlig assistans ska dessa på begäran lämna Försäkringskassan uppgifter som avser den försäkrade eller en annan fysisk person än den försäkrade när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av SFB. Försäkringskassan får dock endast begära uppgifter som avser en annan fysisk person än den försäkrade om det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning kan komma att beslutas felaktigt eller med ett för högt belopp, eller det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp. Anordnare av personlig assistans är dessutom uppgiftsskyldiga avseende uppgifter om en juridisk person. Arbetsgivare och uppdragsgivare är även skyldiga att lämna sådana uppgifter om arbetet och arbetsförhållandena som behövs i ett ärende om arbetsskadeförsäkring (110 kap. 31 a och b §§ SFB).

Den som är arbetsgivare för eller uppdragsgivare åt en personlig assistent ska vidare lämna vissa specifika uppgifter till Försäkringskassan (51 kap. 24 § SFB).

Enskilda som har trätt i affärsförbindelse med anordnare av personlig assistans ska på begäran lämna Försäkringskassan uppgifter som avser en juridisk person när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av SFB (110 kap. 31 d § SFB).

Uppgiftsskyldigheten för huvudmän för skolor gäller såväl fristående som offentliga skolor. Den är dock begränsad och innebär endast att huvudmannen för en skola ska lämna de uppgifter som behövs i fråga om förlängt barnbidrag (110 kap. 37 § SFB).

I övrigt finns det ingen generell skyldighet för enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg att på begäran lämna uppgifter till Försäkringskassan när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av SFB. Försäkringskassans möjligheter att i handläggningen begära in uppgifter från verksamheter inom skola, vård och omsorg skiljer sig alltså åt beroende på om det är en verksamhet med en offentlig eller enskild huvudman.

2.3 Regleringen kring enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg

2.3.1 Skola

Det svenska skolväsendet regleras i skollagen och omfattar förskola, grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning samt fritidshem som kompletterar utbildningen (1 kap. 1 § skollagen). Skollagen innehåller även bestämmelser om vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet som bedrivs i stället för utbildning inom skolväsendet (1 kap. 2 § skollagen).

Inom skolväsendet finns det kommunala, statliga, regionala och enskilda huvudmän. Vad gäller enskilda får de efter ansökan godkännas som huvudmän för förskola, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och fritidshem (2 kap. 5 § skollagen).

Enskilda kan även godkännas som huvudmän för vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet som bedrivs istället för utbildning inom skolväsendet. En enskild får t.ex. godkännas som huvudman för internationell skola på grundskolenivå och kan bedriva internationella skolor på gymnasienivå (24 kap. 3 a och 6 §§ skollagen). En enskild huvudman kan även anordna särskild undervisning i hemmet eller på annan lämplig plats för vissa elever som på grund av sjukdom eller liknande skäl inte kan delta i vanligt skolarbete (24 kap. 20 och 22 §§ skollagen). Ett annat exempel är att enskilda kan godkännas som huvudmän för sådan pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem (25 kap. 2 och 10 §§ skollagen).

Enskilda huvudmäns verksamhet finansieras av att de får bidrag från barnets/elevens hemkommun (8 kap. 21 §, 10 kap. 37 §, 11 kap. 36 §, 14 kap. 15 §, 16 kap. 52 §, 17 kap. 35 §, 19 kap. 45 §, 24 kap. 5 och 6 a §§ samt 25 kap. 11 § skollagen).

2.3.2 Vård

Hur hälso- och sjukvården, borträknat tandvården, ska organiseras och bedrivas regleras i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL. För hälso- och sjukvården är kommunen eller regionen huvudman och ansvarar för att erbjuda hälso- och sjukvård, men får med bibehållet huvudmannaskap sluta avtal med någon annan om att utföra uppgifter om hälso- och sjukvård. Det kan vara vårdgivare i form av andra juridiska personer och enskilda näringsidkare, som då får ersättning av regionen eller kommunen genom avtalet (2 kap. 1–3 §§ och 15 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen).

När det gäller tandvården regleras den i tandvårdslagen (1985:125). Regionerna har ett särskilt utpekat ansvar för tandvården. Regionen får dock sluta avtal med någon annan om att utföra de uppgifter som regionen ansvarar för (5 § tredje stycket tandvårdslagen). Det kan vara en privat vårdgivare som då får ersättning av regionen genom avtalet. För viss tandvård har patienten rätt att välja vem som ska utföra den, även om regionen har det egentliga ansvaret, och då ska regionen lämna ersättning till vårdgivaren (15 a-b §§ tandvårdslagen). I övrigt har både privata och offentliga vårdgivare inom tandvården möjlighet att få statlig ersättning för utförd tandvård (1 kap. 1 § lagen [2008:145] om statligt tandvårdsstöd). Privata vårdgivare inom tandvården omfattas av tillståndsplikt (2 a § tandvårdslagen och 2 kap 4 § patientsäkerhetslagen).

2.3.3 Omsorg

Reglering kring samhällets sociala omsorg finns bl.a. i socialtjänstlagen. Kommunen ansvarar för socialtjänsten inom sitt område, och det är kommunens socialnämnd som fullgör kommunens uppgifter inom socialtjänsten. Socialnämnden ansvarar bl.a. för att erbjuda insatser i form av rådgivning, omsorg, vård, stöd och annan hjälp till enskilda som behöver det (10 kap. 1 § socialtjänstlagen). Exempel på insatser som kan beviljas med stöd av lagen är kontaktperson, kontaktfamilj, särskilt boende, vård i familjehem, stödboende, hem för vård eller boende (HVB), behandlingshem, ledsagning, dagverksamhet eller hemtjänst (prop. 2024/25:89 s. 314). Kommunen får ingå avtal med ett privaträttsligt organ eller en fysisk person om att utföra kommunens uppgifter inom socialtjänsten (4 kap. 1–3 §§ socialtjänstlagen). För vissa former av verksamheter enligt socialtjänstlagen krävs det tillstånd för att ett privaträttsligt organ eller en fysisk person yrkesmässigt ska få bedriva sådan verksamhet (26 kap. 1 § socialtjänstlagen).

Bestämmelser kring samhällets sociala omsorg finns också i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Till skillnad från socialtjänstlagen innehåller LSS en uttömmande uppräkning av vilka insatser som den omfattar. De insatser som regleras i lagen är rådgivning och personligt stöd, personlig assistans, ledsagarservice, biträde av kontaktperson, avlösarservice, korttidsvistelse, korttidstillsyn, boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar, bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna samt daglig verksamhet (9 § LSS). Regionen eller kommunen svarar för insatser enligt lagen, men kan med bibehållet ansvar sluta avtal med en enskild person, dvs. en juridisk eller fysisk person, om att tillhandahålla insatser enligt lagen (2 och 17 §§ LSS). För en enskild person krävs tillstånd för att yrkesmässigt bedriva merparten av de insatser som regleras i lagen (23 § LSS).

2.4 Omfattningen av enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg

Enligt Statistiska centralbyråns senaste statistik rörande utförare inom skola, vård och omsorg[2] fanns det år 2024 ungefär 59 000 privata verksamheter inom näringslivet i välfärdssektorn, varav drygt 25 000 inom utbildning, drygt 29 000 inom hälso- och sjukvården och 4 500 inom omsorg. Samma år utförde privata företag 18 procent av verksamheten inom skola, vård och omsorg och totalt 75 procent av de privata utförarnas verksamhet finansierades av offentlig sektor.[3]

Av statistik från Skolverket framgår att det under läsåret 2025/26 gick ungefär 106 000 barn i en förskola med enskild huvudman, vilket motsvarar ungefär 23 procent av samtliga barn i förskola. Motsvarande avrundade siffror för eleverna i förskoleklass, grundskola och gymnasieskola var 14 000 (12 procent), 179 000 (16 procent) respektive 118 000 (31 procent).[4]

[2] Statistiska centralbyråns (SCB) statistik och vilka verksamheter som ingår i gruppen utförare inom skola, vård och omsorg utgår från verksamheternas SNI-koder. Detta överensstämmer därför inte fullt ut med hur samlingsbegreppet ”verksamheter inom skola, vård och omsorg” används i denna framställan.
[3] SCB, Statistiknyhet 2026-09-15, https://www.scb.se/oe0112, hämtad 2026-10-02.
[4] Skolverket, Statistik om förskola och skola, Samtliga skolformer och fritidshem, barn/elever läsåret 2025/26, https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fsiris.skolverket.se%2Fsiris%2Fsitevision_doc.getFile%3Fp_id%3D554241&wdOrigin=BROWSELINK, hämtad 2026-09-03.

Enligt statistik från Sveriges kommuner och regioner för år 2025 gjordes 42 procent av alla fysiska besök inom öppenvården vid en vårdgivare i privat regi. Samma år bedrevs 48 procent av alla vårdcentraler i privat regi.[5]

Vad avser tandvårdsmarknaden i Sverige finns det enligt Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket cirka 1 700 privata vårdgivare med cirka 2 800 mottagningar.[6] Enligt Sveriges Tandläkarförbunds sammanställning var antalet tandläkare år 2021 som arbetade i privat regi 49 procent, sett över hela riket.[7]

Privata aktörer utför alltså en betydande del av verksamheten inom skola, vård och omsorg samtidigt som merparten av dessa utförares verksamhet finansieras med offentliga medel. Det innebär att ett stort antal barn/elever, patienter och brukare får sin utbildning, vård eller omsorg tillgodosedd av privata huvudmän i stället för av offentliga. Försäkringskassans möjligheter att hämta in uppgifter som behövs i handläggningen är därmed begränsade i en stor mängd ärenden, eftersom det saknas uppgiftsskyldighet för de verksamheter som bedrivs i privat regi.

2.5 Försäkringskassan har tidigare lyft behovet av en utökad uppgiftsskyldighet

Försäkringskassan har tidigare uppmärksammat regeringen på att uppgiftsskyldigheten behöver utökas till att även omfatta enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg.

I en framställan till regeringen 2015 framförde myndigheten att det fanns ett behov av att införa en uppgiftsskyldighet för förskolor, skolor eller andra omsorgsverksamheter med enskild huvudman. I framställan pekade myndigheten på att avsaknad av en sådan uppgiftsskyldighet innebär att det inte är möjligt för Försäkringskassan att exempelvis kräva uppgifter om barns närvaro på förskolor eller skolor som drivs i privat regi. Det är därför svårt för Försäkringskassan att kontrollera om ett barn har varit frånvarande från en enskild verksamhet i samband med att föräldern ansöker om tillfällig föräldrapenning från Försäkringskassan.[8]

Försäkringskassan har även, i remissvar över betänkandet Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen (SOU 2023:52), fört fram att kretsen av uppgiftsskyldiga aktörer behöver utökas till att omfatta verksamheter inom skola, vård och omsorg som bedrivs i privat regi. Myndigheten pekade på att avsaknad av en sådan uppgiftsskyldighet utgör hinder mot en effektiv kontroll i exempelvis ärenden om sjukförsäkring, assistansersättning och föräldrapenningsförmåner, men även inom många andra ärendeslag.[9] Eftersom utredningen inte hade lämnat något förslag rörande detta och inte hade gjort någon analys av vad ett sådant förslag skulle innebära konstaterade dock regeringen att det saknades beredningsunderlag för ett sådant förslag i det aktuella lagstiftningsarbetet (prop. 2024/25:179, s. 36).

[5] Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Regionernas ekonomi- och verksamhetsstatistik, https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiMGI4MWIxMzYtM2Y1YS00NmQwLTkxZDAtYTc3MDU5NTViMDY2IiwidCI6IjdkNGI4OTYzLWRhY2YtNDcyMi1hMGE3LTBkNTdjNzU1Zjc3OCIsImMiOjl9, hämtad 2026-09-03.
[6] Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, Tandvårdsmarknaden i Sverige, https://www.tlv.se/tandvard/tandvardsmarknaden.html, hämtad 2026-08-05.
[7] Sveriges Tandläkarförbund, Tandläkarsiffror 2024, https://tandlakarforbundet.se/tandlakarsiffror-2024/, hämtad 2026-08-05.
[8] Försäkringskassans skrivelse till regeringen, Framställning om ändring i socialförsäkringsbalken, dnr 038891-2015, 2015-06-04.
[9] Försäkringskassans remissvar, dnr FK 2023/028368, 2023-12-18.

2.6 Problematiken har även delvis lyfts i tidigare utredningar

Vad avser enskilda verksamheter som omfattas av skollagen har problematiken kring Försäkringskassans begränsade möjligheter att få tillgång till uppgifter från dessa uppmärksammats och analyserats i två utredningar.

I den s.k. VAB-utredningens slutbetänkande Rätt och lätt – ett förbättrat regelverk för VAB (SOU 2022:31) föreslog utredningen att en uppgiftsskyldighet skulle införas för verksamheter enligt skollagen. Bakgrunden till detta förslag var att huvudmän för fristående förskolor och skolor inte omfattas av den uppgiftsskyldighet som kommunala verksamheter omfattas av i 110 kap. 31 § SFB. Utredningen gjorde bedömningen att det, med beaktande av det stora antalet felaktiga utbetalningar inom den tillfälliga föräldrapenningen, fanns ett stort behov av en reglering som möjliggör för Försäkringskassan att kontrollera barns närvaro även i en enskild verksamhet. Utredningen föreslog att det skulle införas en ny paragraf, 110 kap. 37 a § SFB, där det skulle framgå att huvudmannen för vissa verksamheter enligt skollagen på begäran ska lämna uppgift till Försäkringskassan om när barnet varit frånvarande från verksamheten. Detta skulle alltså gälla oavsett om den verksamhet som barnet deltar i bedrivs av en enskild eller offentlig huvudman. I fråga om vilka verksamheter som skulle omfattas ansåg utredningen att barnets ålder skulle vara vägledande, och bedömde att uppgiftsskyldigheten skulle begränsas till de verksamheter enligt skollagen där barn som inte fyllt 12 år normalt deltar (SOU 2022:31, s. 421 ff.).

Betänkandet remitterades under 2022 och Försäkringskassan tillstyrkte förslaget i remissvar.[10] Förslaget har vid tidpunkten för denna framställan ännu inte behandlats vidare i någon lagrådsremiss eller proposition.

Utredningen om digitalisering mot felaktiga utbetalningar i socialförsäkringen föreslog i betänkandet Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro (SOU 2025:108) att det ska införas ett nationellt register över barns och elevers frånvaro och närvaro i utbildningsverksamhet. Ett sådant register ansåg man skulle fylla olika syften och tillgodose behov från flera myndigheter, bl.a. Försäkringskassan. Utredningen ansåg att uppgifter om frånvaro och närvaro kan bidra till att förhindra felaktiga utbetalningar från socialförsäkringen, bland annat genom att det möjliggör rutinmässig och automatisk kontroll av om ett barn har varit frånvarade från utbildningsverksamhet under den tid för vilken dennes vårdnadshavare ansökt om en föräldrapenningsförmån. Vidare skulle uppgifterna i registret kunna ge en indikation på att barnfamiljer vistas eller bor utomlands och samtidigt felaktigt har förmåner, ersättningar och bidrag (SOU 2025:108, s. 301 f.).

Betänkandet remitterades under 2025. I remissvar instämde Försäkringskassan i behovet av förbättrade förutsättningar för att kontrollera uppgifter om barns och elevers närvaro i förskolor och skolor och ansåg att ett nationellt frånvaroregister skulle kunna vara ett sätt att tillgodose det behovet. Försäkringskassan hade dock synpunkter på utformningen av utredningens förslag och ansåg att det kunde finnas alternativa lösningar att överväga.[11] Förslaget har vid tidpunkten för denna framställan ännu inte behandlats vidare i någon lagrådsremiss eller proposition.

2.7 Det nuvarande läget

Den problematik som lyfts fram i Försäkringskassans tidigare framställan och remissvar och som även, i vart fall delvis, berörts i de två ovan nämnda utredningarna finns kvar.

[10] Försäkringskassans remissvar, dnr FK 2022/012024, 2022-10-10.
[11] Försäkringskassans remissvar, s. 7, dnr FK 2025/027164, 2026-02-23.

Det är alltså fortsatt så att myndighetens utredningsmöjligheter skiljer sig åt när det i handläggningen finns behov av uppgifter från en enskild verksamhet inom skola, vård och omsorg, jämfört med om uppgifterna finns hos en offentlig verksamhet. Försäkringskassan ser fortfarande behov av att komma tillrätta med nämnda problematik. Denna framställan innehåller förslag på hur problematiken kan lösas och en analys av vad ett förslag om en utökad uppgiftsskyldighet för enskilda verksamheter inom dessa områden skulle innebära.

3 Överväganden och förslag

3.1 Ny uppgiftsskyldighet för verksamheter inom skola, vård och omsorg

Försäkringskassans förslag: Det ska införas en uppgiftsskyldighet för enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg.

Uppgiftsskyldigheten ska omfatta
- huvudmän enligt skollagen,
- vårdgivare enligt hälso- och sjukvårdslagen och tandvårdslagen, och
- yrkesmässigt bedrivna verksamheter enligt socialtjänstlagen och LSS.

Uppgiftsskyldigheten ska innebära en skyldighet att på begäran lämna uppgifter till Försäkringskassan som avser den försäkrade eller en annan fysisk person än den försäkrade när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av socialförsäkringsbalken.

Försäkringskassan ska få begära uppgifter som avser en annan fysisk person än den försäkrade endast om det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning kan komma att beslutas felaktigt eller med ett för högt belopp, eller det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp. Detta ska dock inte gälla i ärenden om föräldrapenningsförmåner för uppgifter som finns hos huvudmän enligt skollagen.

Skälen för förslaget

Det finns behov av uppgifter från verksamheter inom skola, vård och omsorg i socialförsäkringsärenden

I handläggningen av förmåner enligt SFB har Försäkringskassan behov av att få uppgifter från verksamheter inom skola, vård och omsorg. Uppgifterna behövs i flera olika förmånsslag och i såväl utredningar där en enskild ansökt om en förmån som i utredningar som Försäkringskassan har initierat. Behoven rör uppgifter som är av direkt betydelse för rätten till en förmån, men även uppgifter av mer indirekt betydelse. Uppgifter av indirekt betydelse kan ge en indikation på att ett visst förhållande föreligger och, tillsammans med annat utredningsmaterial i ärendet, visa om rätten till en förmån finns.

Verksamheter som omfattas av skollagen har t.ex. tillgång till uppgifter om barns och elevers närvaro och frånvaro. Det är uppgifter som är relevanta vid bedömningen av om en förälder vårdat sitt barn, vilket påverkar rätten till föräldrapenningsförmåner (12 kap. 2 § SFB, 13 kap. 16 och 30 §§ SFB). Uppgifter om frånvaro kan även ge indikationer på om barnet och dennes föräldrar vistas utomlands, vilket kan påverka bedömningen av om den enskilde är försäkrad för bosättningsbaserade förmåner (5 kap. 2, 9, 13 och

14 §§ SFB). Verksamheter som omfattas av skollagen har även tillgång till sådana uppgifter om skolgången som behövs vid bedömningen av rätten till aktivitetsersättning vid förlängd skolgång (33 kap. 8 § SFB).

Verksamheter som omfattas av skollagen har också tillgång till andra uppgifter som kan vara relevanta i handläggningen av socialförsäkringsförmåner, såsom barns och föräldrars faktiska boende- och umgängesförhållanden. Det kan ha betydelse vid bedömningen av förmåner såsom underhållsstöd (18 kap. 2 och 3 §§ SFB) och bostadsbidrag (95 kap. 6–8 §§ och 96 kap. 4–6 §§ SFB). Dessutom kan dessa verksamheter ha tillgång till uppgifter om ett barns behov av stöd, omvårdnad och tillsyn, vilket är relevant vid bedömningen av förmåner såsom omvårdnadsbidrag (22 kap. 3 och 4 §§ SFB) och assistansersättning (51 kap. 2 och 3 §§ SFB och 9 a § LSS).

Verksamheter som omfattas av HSL och tandvårdslagen har också tillgång till uppgifter som är av betydelse vid handläggningen av socialförsäkringsärenden. Det kan handla om uppgifter som finns hos vårdcentraler, barnavårdscentraler, mödravårdscentraler, specialistmottagningar, rehabiliteringsmottagningar och tandläkarmottagningar. Sådana vårdgivare har t.ex. tillgång till medicinska uppgifter om enskilda. Det kan handla om uppgifter om sjukdomstillstånd, funktionsnedsättningar, aktivitetsbegränsningar, besvärsutveckling, prognos, pågående och planerad behandling eller rehabilitering, stödbehov eller stödinsatser. Det är uppgifter som kan ha stor betydelse vid bedömningen av en mängd olika förmåner. Som exempel kan nämnas sjukpenning (27 kap. 2 och 6 §§ SFB), rehabiliteringsersättning (31 kap. 3 § SFB), sjukersättning och aktivitetsersättning (33 kap. 5 § SFB), livränta (41 kap. 2 och 4 §§ SFB), tillfällig föräldrapenning (13 kap. 22 och 30 §§ SFB), närståendepenning (47 kap. 3 § SFB), omvårdnadsbidrag, merkostnadsersättning (50 kap. 2 § SFB) och assistansersättning. Vårdgivare har även tillgång till uppgifter om bokade och genomförda besök, vilket är av relevans vid bedömningen av rätten till tillfällig föräldrapenning (13 kap. 3, 16 och 20 §§ SFB). Uppgifter om bokade och genomförda besök kan även, i likhet med uppgifter om närvaro i verksamheter som omfattas av skollagen, visa om en familj befinner sig i Sverige eller vistas utomlands.

Även verksamheter som omfattas av socialtjänstlagen och LSS kan ha tillgång till värdefulla uppgifter om en enskilds sjukdomstillstånd, funktionsnedsättning, aktivitetsbegränsningar, stödbehov eller stödinsatser. De kan även ha uppgifter om var den försäkrade har vistats och barns och föräldrars faktiska boende- och umgängesförhållanden. Utöver assistansanordnare, som redan omfattas av uppgiftsskyldigheten i 110 kap. 31 b § SFB, kan det handla om verksamheter som tillhandahåller insatser i form av olika typer av boenden, så som korttidsboenden, särskilda boenden eller HVB. Det kan även handla om verksamheter som i övrigt tillhandahåller insatser i form av missbruksvård, ledsagarservice, avlösarservice eller daglig verksamhet. Uppgifter om vistelse eller boende i vissa sådana verksamheter är av betydelse vid bedömningen av rätten till förmåner såsom omvårdnadsbidrag merkostnadsersättning och assistansersättning (22 kap. 5 §, 50 kap. 6 § samt 106 kap. 9, 23 och 24 §§ SFB). Vad gäller specifikt merkostnadsersättning är även uppgifter om kostnader kopplade till vistelse vid en sådan verksamhet eller till den enskildes funktionsnedsättning i övrigt relevanta i handläggningen.

Behov av att ta del av uppgifter från verksamheter inom skola, vård och omsorg gäller inte bara den försäkrade som ansökt om förmånen, utan även andra fysiska personer. Vissa förmåner är konstruerade så att uppgifter om andra än den sökande är nödvändiga för att kunna pröva ett ärende. I ärenden om föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning är t.ex. uppgifter om frånvaro eller närvaro i en verksamhet som omfattas av skollagen uppgifter om en annan fysisk person, nämligen det barn som den försäkrade föräldern ansöker om ersättning för vård av. Detsamma gäller merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag, där det är föräldern som ansöker om förmånen medan det är barnets behov som ska bedömas. I fråga om

närståendepenning är uppgifter om den sjuke som vårdas uppgifter om en annan fysisk person än den försäkrade. När det gäller uppgifter om barns och föräldrars faktiska boende- och umgängesförhållanden i ärenden om försäkringstillhörighet, underhållsstöd och bostadsbidrag inbegriper det också uppgifter om andra fysiska personer än den försäkrade. Även förmånen bostadstillägg är konstruerad på så sätt att uppgifter om boendeförhållanden, dvs. uppgifter om den försäkrades make eller sambo, är relevanta i handläggningen (100 kap. 3 och 4 §§ SFB).

I handläggningen av socialförsäkringsärenden finns det alltså behov av att ta del av uppgifter från verksamheter inom skola, vård och omsorg som rör den försäkrade och annan fysisk person än den försäkrade.

Det bör införas en uppgiftsskyldighet för enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg

För att Försäkringskassan ska kunna uppfylla sitt uppdrag att säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och motverka bidragsbrott, krävs tillgång till korrekta och aktuella uppgifter. När det i ett ärende om en socialförsäkringsförmån uppstår ett behov i handläggningen av att få in uppgifter från verksamheter inom skola, vård eller omsorg kan Försäkringskassan vända sig till den försäkrade för att få in uppgifterna. Den enskilde är skyldig att lämna de uppgifter som är av betydelse för bedömningen av frågan om ersättning (110 kap. 13 § andra stycket SFB). Den försäkrade kan då själv ta kontakt med den specifika verksamheten för att få ut relevant underlag och sedan lämna in det till Försäkringskassan. Ett annat alternativ är att Försäkringskassan vänder sig direkt till verksamheten för att försöka få in underlaget. Detta alternativ är i vissa ärenden både lämpligare och effektivare. Det innebär mindre administration för den försäkrade, men innebär också att uppgifterna hämtas direkt från den källa som bedöms ha det säkraste underlaget. Detta minskar risken för manipulation av uppgifterna i underlaget och minskar därför även riskerna för felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Ofta kan det även vara nödvändigt att vända sig till verksamheten för att kontrollera eller verifiera det underlag som den enskilde själv gett in.

Eftersom myndigheter är uppgiftsskyldiga enligt 110 kap. 31 § SFB kan Försäkringskassan få tillgång till uppgifter från offentliga verksamheter inom skola, vård och omsorg när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av SFB. Försäkringskassan har dock inte samma möjligheter att få tillgång till uppgifterna när det rör sig om enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg. Även om Försäkringskassan, med stöd av 110 kap. 14 § SFB, kan göra en förfrågan till de enskilda verksamheterna har de ingen skyldighet att svara. Det är relativt vanligt att Försäkringskassan gör sådana förfrågningar till enskilda verksamheter som inte har någon skyldighet att svara. Det händer att enskilda verksamheter svarar på en sådan förfrågan, men det händer också att de inte svarar utan att någon förklaring till detta ges. Det finns vissa aktörer som regelmässigt inte svarar på sådana förfrågningar. Det händer också att mottagaren av förfrågan nekar att lämna ut uppgifterna med hänvisning till tystnadsplikt. För att Försäkringskassan ska kunna få ta del av sådana uppgifter som omfattas av tystnadsplikt krävs det att myndigheten får ett medgivande från den enskilde om att hämta in uppgifterna från den enskilda verksamheten.

Regeringen har i tidigare lagstiftningsärende rörande uppgiftsinhämtning inom socialförsäkringen uttalat att uppgifter som finns tillgängliga hos en annan myndighet kan vara avgörande för att Försäkringskassan ska kunna utföra sitt uppdrag på ett effektivt sätt (prop. 2024/25:179 s. 37). Försäkringskassans behov av att ta del av uppgifter från verksamheter inom skola, vård och omsorg skiljer sig dock inte åt beroende på verksamhetens driftsform, dvs. om den sker i enskild eller offentlig regi. Även i förhållande till enskilda verksamheter kan uppgifterna alltså vara avgörande för att kunna säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och motverka bidragsbrott. Skillnaden mellan offentliga och enskilda verksamheters skyldigheter i förhållande till

Försäkringskassan framstår därför som omotiverad. Det gäller inte minst mot bakgrund av att de enskilda verksamheterna inom dessa områden i hög utsträckning finansieras av offentliga medel (se avsnitt 2.4) och bör verka på lika villkor som myndigheter som bedriver samma sorts verksamhet (jfr prop. 2025/26:191 s. 24).

I kontrollärenden eller i uppföljningar av den försäkrades rätt till ersättning ligger det dessutom inte alltid i den försäkrades intresse att lämna medgivande till Försäkringskassan att hämta in uppgifter eller själv lämna in uppgifter som talar för att hen inte har rätt till ersättning. I sådana ärenden är det Försäkringskassan som har bevisbördan, och utredningen fokuserar därför ofta på att kunna kontrollera den försäkrades uppgifter mot en säker källa. Eftersom möjligheterna att göra det är kraftigt begränsade när uppgifterna finns hos en enskild verksamhet kan det finnas fördelar för en oseriös nyttjare av socialförsäkringsförmåner att vända sig till en sådan i stället för en offentligt bedriven verksamhet. Det försvårar nämligen Försäkringskassans utredning och riskerar att innebära att ersättning fortsatt betalas ut felaktigt. Den risken är alltså högre om uppgifterna finns hos en enskild verksamhet än hos en offentlig sådan. Även detta medför att skillnaden framstår som omotiverad. Det riskerar också att påverka förtroendet för socialförsäkringssystemet negativt.

För att komma tillrätta med denna problematik bör det införas en uppgiftsskyldighet för enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg i förhållande till Försäkringskassan. Utökade möjligheter att hämta in uppgifter från enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg kan bidra till att felaktiga utbetalningar och bidragsbrott i högre grad kan upptäckas och beivras, men också till att förhindra felutbetalningar innan de sker. Att innan utbetalning verifiera de uppgifter som den försäkrade själv har lämnat mot oberoende källor är enligt Försäkringskassan en central del i en effektiv strategi mot felaktiga utbetalningar.[12] En uppgiftsskyldighet skulle också på ett lämpligt sätt komplettera den nuvarande utredningsbefogenheten att göra en förfrågan. En uppgiftsskyldighet kan dessutom bidra till att lösa problematiken med att enskilda aktörer inte besvarar myndighetens förfrågningar och att Försäkringskassan inte får del av uppgifterna på grund av att de omfattas av tystnadsplikt.

Uppgiftsskyldigheten bör gälla samtliga huvudmän enligt skollagen

För vissa verksamheter som omfattas av skollagen finns det redan en uppgiftsskyldighet i 110 kap. 37 § SFB, men den är begränsad till uppgifter om förlängt barnbidrag. I förhållande till verksamheter som omfattas av skollagen kan den uppgiftsskyldighet vi föreslår alltså ses som en utökning av den nuvarande. Enligt den nuvarande uppgiftsskyldigheten är det huvudmannen för en skola som är uppgiftsskyldig för de uppgifter som ska lämnas till Försäkringskassan. Det är huvudmannen som har det övergripande ansvaret för utbildningen (2 kap. 8 § skollagen). Den utökade uppgiftsskyldigheten bör utformas på samma sätt som nuvarande uppgiftsskyldighet när det gäller vem som är ansvarig för att lämna uppgifterna. Det bör alltså vara huvudmannen som är uppgiftsskyldig i förhållande till Försäkringskassan.

Samtliga skolformer som ingår i skolväsendet bör omfattas av uppgiftsskyldigheten. Även annan verksamhet som regleras i skollagen bör omfattas, dvs. särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet som bedrivs i stället för utbildning (jfr SOU 2022:31 s. 423). Det möjliggör för Försäkringskassan att även få uppgifter om barns närvaro från enskilda familjedaghem och internationella skolor. Det möjliggör också för myndigheten att få uppgifter om närvaro för de elever som av enskild huvudman ges särskild undervisning i hemmet eller på annan lämplig plats. Att låta uppgiftsskyldigheten omfatta alla verksamheter enligt skollagen bidrar till ett tydligt

[12] Jfr Försäkringskassans framställning om ändringar i lagen (2024:1300) om uppgiftsskyldighet i fråga om frånvaro på grund av vård av barn m.m., dnr FK 2026/007690

regelverk, särskilt eftersom vissa huvudmän kan bedriva både verksamhet som ingår i skolväsendet och som faller utanför.

VAB-utredningens förslag om en införd uppgiftsskyldighet utgick från att det var huvudmannen för den verksamhet enligt skollagen som ett barn som inte har fyllt tolv år normalt deltar i som på begäran ska lämna uppgift till Försäkringskassan om frånvaro (SOU 2022:31 s. 421). Detta motiverades bl.a. utifrån att uttaget av ersättning för tillfällig föräldrapenning för barn som har fyllt tolv år är mycket begränsat. Till skillnad från VAB-utredningens förslag tar denna framställan inte endast sikte på behov av att ta del av uppgifter om frånvaro i ärenden om föräldrapenningsförmåner. Den uppgiftsskyldighet vi föreslår bör därför inte begränsas till att endast gälla de verksamheter där barn som inte har fyllt tolv år normalt deltar.

Uppgiftsskyldigheten bör även gälla vårdgivare enligt hälso- och sjukvårdslagen och tandvårdslagen

Vårdgivare inom tandvården är uppgiftsskyldig i förhållande till Försäkringskassan i ärenden om statligt tandvårdsstöd (3 kap. 2 § lagen om statligt tandvårdsstöd). Den uppgiftsskyldighet vi föreslår tar dock inte sikte på ärenden om statligt tandvårdsstöd, utan är i stället avsedd att gälla uppgifter som har betydelse för tillämpningen av SFB. Det finns inte någon uppgiftsskyldighet i SFB som specifikt rör verksamheter som omfattas av HSL eller tandvårdslagen för uppgifter som har betydelse för tillämpningen av SFB. Det behöver alltså införas en helt ny bestämmelse rörande dessa.

I HSL används begreppet vårdgivare för statlig myndighet, region, kommun, annan juridisk person eller enskild näringsidkare som bedriver hälso- och sjukvårdsverksamhet. Lagen omfattar dock inte tandvård (2 kap. 1 och 3 §§ HSL). I tandvårdslagen finns begreppet vårdgivare inte definierat, men det används även där.

Försäkringskassan föreslår att uppgiftsskyldigheten knyts till de etablerade begreppen i HSL och tandvårdslagen. På så sätt täcks de verksamheter som Försäkringskassan har behov av att få uppgifter från in, samtidigt som det blir tydligare och enklare för berörda att tillämpa regeln än om en helt ny definition införs. De vårdgivare som omfattas av HSL och tandvårdslagen bör således också omfattas av den nya uppgiftsskyldigheten till Försäkringskassan.

Uppgiftsskyldigheten bör dessutom gälla yrkesmässigt bedrivna verksamheter enligt socialtjänstlagen och LSS

Det finns i nuläget en uppgiftsskyldighet för anordnare av personlig assistans att lämna uppgifter till Försäkringskassan när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av SFB. Som redogjorts för ovan finns det behov av att ta del av uppgifter även från andra aktörer som bedriver verksamhet enligt LSS och aktörer som bedriver verksamhet enligt socialtjänstlagen. Samma typer av insatser kan beviljas med stöd av både LSS och socialtjänstlagen. Det är inte heller ovanligt att enskilda aktörer bedriver verksamhet enligt båda lagarna samtidigt. Den befintliga uppgiftsskyldigheten för anordnare av personlig assistans bör därför utökas till att även omfatta andra verksamheter enligt socialtjänstlagen och LSS. Den utökade uppgiftsskyldigheten bör dock begränsas till att endast gälla yrkesmässigt bedrivna sådana verksamheter. Att verksamheten ska bedrivas yrkesmässigt innebär exempelvis att familjehem i allmänhet inte omfattas av uppgiftsskyldigheten (9 kap. 2 § socialtjänstlagen och prop. 2024/25:89 s. 411).

Uppgiftsskyldigheten bör gälla för sådana uppgifter som behövs för tillämpningen av SFB

Försäkringskassans utredningsbefogenheter måste ses mot bakgrund av kravet på saklighet och opartiskhet i regeringsformen (1 kap. 9 § RF) och proportionalitetsprincipen i förvaltningslagen (2017:900). Proportionalitetsprincipen innebär att myndigheten får ingripa i ett enskilt intresse endast om åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet, att åtgärden aldrig får vara mer långtgående än vad som behövs och att den får vidtas endast om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot (5 § tredje stycket förvaltningslagen). Principen innebär bl.a. att myndigheten måste konstatera att åtgärden är det minst ingripande av de alternativ som finns för att uppnå samma resultat (prop. 2016/17:180 s. 290).

Befogenheten för Försäkringskassan att göra en förfrågan hos den som kan antas kunna lämna behövliga uppgifter enligt 110 kap. 14 § SFB är begränsad till när det behövs för bedömningen av frågan om ersättning eller i övrigt för tillämpningen av SFB. Den befintliga uppgiftsskyldigheten i 110 kap. 31 § SFB för myndigheter är begränsad till att avse förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av SFB. De uppgiftsskyldigheter som föreslås här bör utformas på samma sätt. Det innebär att de avvägningar som Försäkringskassan måste göra innan uppgifter begärs med stöd av 110 kap. 31 § SFB gör sig gällande även vid uppgiftsinhämtning med stöd av de uppgiftsskyldigheter som nu föreslås. Försäkringskassan måste alltså i varje enskilt fall göra en avvägning mellan den enskildes integritet och behovet av att få in uppgifter. De aktörer som omfattas av de uppgiftsskyldigheter som föreslås har tillgång till uppgifter som kan vara mycket integritetskänsliga för den enskilde. Det gäller särskilt verksamheter inom vård och omsorg. Myndigheten måste därför noga överväga vilka uppgifter som är nödvändiga och inte begära in fler uppgifter än så. Det krävs således att myndigheten begränsar begäran genom att specificera vilka uppgifter som behövs, och t.ex. inte begära in en hel journal när det endast är vissa uppgifter i den som är relevanta.[13]

Ytterligare överväganden rörande skyddet för den enskildes integritet finns i avsnitt 5.

Skyldigheten att lämna uppgifter bör begränsas när det gäller uppgifter om en annan fysisk person än den försäkrade, förutom i ärenden om föräldrapenningsförmåner

Försäkringskassan kan, med stöd av 110 kap. 31 § SFB, begära uppgifter om andra personer än den försäkrade från myndigheter oavsett om det finns en misstanke om felaktigheter eller inte. Detta har sin grund i att Försäkringskassans behov av korrekta och aktuella uppgifter finns i alla ärenden och inte enbart när det har identifierats en risk för felaktigheter. Detta argument gör sig gällande även i förhållande till enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg. Regeringen har dock i tidigare lagstiftningsärende rörande uppgiftsinhämtning inom socialförsäkringen nyligen bedömt att en begäran på Försäkringskassans eget initiativ om uppgifter från andra än myndigheter om andra fysiska personer än den försäkrade bör begränsas till situationer då det finns en misstanke om felaktigheter (se prop. 2024/25:179 s. 38–43). Eftersom vårt förslag rör enskilda verksamheter bör, som utgångspunkt, samma undantag gälla vid uppgiftsinhämtning från dessa.

Den aktör som tar emot en begäran om uppgifter ska inte ta ställning till om det finns en sådan misstanke om felaktighet som krävs för att uppgiftsinhämtning ska få ske rörande annan fysisk person än den försäkrade. I likhet med den befintliga uppgiftsskyldigheten för assistansanordnare som ger möjlighet att hämta in uppgifter om annan fysisk person än den försäkrade så är det Försäkringskassan som ska göra prövningen av om

[13] Justitieombudsmannens (JO) beslut den 29 oktober 2021, dnr 1974-2020.

förutsättningarna för en begäran är uppfyllda. Vid denna prövning måste behovet av att inhämta uppgifter ställas mot den enskildes intresse av integritetsskydd och proportionalitetsprincipen ska särskilt beaktas (prop. 2024/25:179 s. 44 och 46).

När det gäller ärenden om föräldrapenningsförmåner är dock behovet av att ta del av uppgifter från verksamheter som omfattas av skollagen om annan fysisk person än den försäkrade, nämligen barnet, särskilt stort. Som redogjorts för i avsnitt 2.5 har både VAB-utredningen och Utredningen om digitalisering mot felaktiga utbetalningar i socialförsäkringen lyft att det finns ett behov av att kunna kontrollera barns frånvaro för att förhindra felaktiga utbetalningar av tillfällig föräldrapenning och föräldrapenning.

Om det skulle krävas att det finns en misstanke om felaktigheter för att uppgifter om barns närvaro i verksamheter som omfattas av skollagen ska kunna inhämtas innebär det att generella eller slumpmässiga kontroller inte är möjliga när verksamheten är enskild. Ett undantag skulle därför försvåra Försäkringskassans möjligheter att säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och motverka bidragsbrott avseende dessa förmåner. Det bör därmed inte krävas en felindikation i det enskilda fallet för att Försäkringskassan ska få begära uppgifter från huvudmän enligt skollagen som avser annan fysisk person än den försäkrade när det gäller föräldrapenningsförmåner. Det innebär att för förmånerna föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning kommer uppgiftsskyldigheten i större utsträckning än för övriga förmåner likna den som gäller för myndigheter. Detta är motiverat utifrån det stora antalet felaktiga utbetalningar inom de förmånsslagen. Det är även motiverat utifrån att enskilda verksamheter inom skolväsendet från och med den 1 januari 2027 kommer att omfattas av offentlighetsprincipen och därmed i ännu större utsträckning än idag kommer att bedrivas på lika villkor som offentliga verksamheter.

Det bör inte införas ett undantag från uppgiftsskyldigheten för uppgifter som omfattas av sekretess eller tystnadsplikt

I 110 kap. 31 § andra stycket SFB finns ett undantag från den uppgiftsskyldighet som gäller för myndigheter. Undantaget innebär att en uppgift inte ska lämnas om det finns en bestämmelse om sekretess som är tillämplig på uppgiften och synnerliga skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Det kan därför övervägas om en liknande begränsning för uppgifter som omfattas av sekretess eller tystnadsplikt bör införas för den uppgiftsskyldighet som föreslås för enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg.

Undantaget infördes mot bakgrund av att uppgiftsskyldigheten för myndigheter kan träffa mycket skyddsvärda uppgifter. I förarbetena nämns uppgifter som finns hos t.ex. Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Förvarets radioanstalt och Försvarsmakten. Det kan exempelvis handla om uppgifter inom underrättelseverksamhet eller uppgifter som omfattas av utrikessekretess där en intresseavvägning kan resultera i att det finns tillräckliga skäl mot ett utlämnande (prop. 2024/25:179 s. 40 f.).

Den sortens mycket skyddsvärda uppgifter som undantaget i 110 kap. 31 § andra stycket SFB primärt tar sikte på bör som utgångspunkt inte finnas hos enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg. Ett liknande undantag finns inte heller för de befintliga uppgiftsskyldigheter i SFB som gäller för andra aktörer än myndigheter (jfr däremot 4 § lagen [2025:170] om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna). Detta talar för att ett liknande undantag inte bör införas för den föreslagna uppgiftsskyldigheten för enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg.

Som redogjorts för ovan föreslås i stället en annan form av begränsning av uppgiftsskyldigheten genom att uppgifter om en annan fysisk person än den försäkrade endast får begäras om det finns en misstanke om en felaktighet. Den begränsningen

föreslås förvisso inte gälla för huvudmän enligt skollagen i ärenden om föräldrapenningsförmåner. Detta grundar sig i behovet att kunna kontrollera barns närvaro/frånvaro för att förhindra felaktiga utbetalningar av tillfällig föräldrapenning och föräldrapenning. Uppgifter om närvaro/frånvaro är i de flesta fall offentliga uppgifter som inte omfattas av sekretess, och därmed inte heller av tystnadsplikt (se 23 kap. 2 § OSL och prop. 2009/10:165 s. 949). Det finns därför inte heller skäl att införa ett undantag från skyldigheten för huvudmän enligt skollagen att lämna ut uppgifter i ärenden om föräldrapenningsförmåner för uppgifter som omfattas av sekretess eller tystnadsplikt.

3.2 Följdändring i barnbidragsförordningen

Försäkringskassans förslag: Hänvisningen till 110 kap. 37 § SFB i barnbidragsförordning ska ändras med anledning av de ändringar som föreslås i SFB.

Skälen för förslaget

I 10 § barnbidragsförordningen ges Försäkringskassan ett bemyndigande att meddela de föreskrifter som behövs för verkställighet av 110 kap. 37 § socialförsäkringsbalken. Bemyndigandet gäller alltså verkställighet av uppgiftsskyldigheten för huvudmannen för en skola att lämna de uppgifter som behövs i fråga om förlängt barnbidrag. Vårt förslag innebär ingen ändring i sak avseende uppgiftsskyldigheten i fråga om förlängt barnbidrag. Rent lagtekniskt innebär dock vårt förslag att 110 kap. 37 § SFB ska utökas till att bestå av flera stycken, och att uppgiftsskyldigheten avseende förlängt barnbidrag kommer återfinnas i paragrafens första stycke. Det krävs därför en följdändring i barnbidragsförordningen för att behålla innebörden av den nu gällande hänvisningen.

4 Personuppgiftsbehandling och sekretess

4.1 Det finns stöd för personuppgiftsbehandlingen

Försäkringskassans bedömning: Det behövs inte någon ytterligare reglering av personuppgiftsbehandlingen.

Skälen för bedömningen

Försäkringskassans personuppgiftsbehandling

De föreslagna uppgiftsskyldigheterna omfattar uppgifter avseende förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av SFB. Det handlar om uppgifter av sådan art som normalt förekommer i socialförsäkringsärenden och som hämtas in antingen direkt från den försäkrade eller från någon annan som kan lämna uppgifter. Offentliga verksamheter inom skola, vård och omsorg är enligt gällande rätt redan skyldiga att lämna sådana uppgifter.

Försäkringskassans behandling av personuppgifter styrs till stor del av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), fortsättningsvis benämnd EU:s dataskyddsförordning. Där framgår bl.a. att all personuppgiftsbehandling behöver ha en rättslig grund och följa grundläggande principer om ändamålsbegränsning, uppgiftsminimering m.m. EU:s

dataskyddsförordningen kompletteras på nationell nivå av lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen). Regler som gäller specifikt för personuppgiftsbehandlingen inom socialförsäkringsområdet finns i 114 kap. SFB.

Försäkringskassan får behandla personuppgifter för de ändamål som anges i 114 kap. 8 § SFB. Ändamålen omfattar bl.a. behandling som är nödvändig för att tillgodose behovet av det underlag som krävs för att den registrerades eller någon annans rättigheter eller skyldigheter i fråga om förmåner och ersättningar ska kunna bedömas eller fastställas, för att handlägga ärenden och för att vidta kontrollåtgärder som syftar till att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.

De ändamål som anges i 114 kap. 8 § SFB knyter an till Försäkringskassans uppdrag enligt myndighetens instruktion, regleringsbrev, specifika regeringsuppdrag, myndighetsförordningen och verksamhetsspecifika lagstiftningar såsom SFB. Uppgifter som riksdagen eller regeringen har gett i uppdrag åt en myndighet att utföra utgör i normalfallet sådana uppgifter av allmänt intresse som avses i artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning (prop. 2017/18:105 s. 56 f.).

Den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske hos Försäkringskassan till följd av de föreslagna uppgiftsskyldigheterna bedöms falla inom ramen för de ändamål som anges i 114 kap. 8 § SFB. Det handlar som tidigare beskrivits inte om någon ny typ av personuppgifter eller någon ny typ av behandling än vad som redan förekommer hos Försäkringskassan. Det finns en rättslig grund för personuppgiftsbehandlingen som är fastställd i nationell rätt på det sätt som krävs enligt EU:s dataskyddsförordning. Även i övrigt bedöms de krav som ställs på den aktuella personuppgiftsbehandlingen enligt EU:s dataskyddsförordning och enligt nationell rätt vara uppfyllda. Någon ytterligare reglering avseende Försäkringskassans personuppgiftsbehandling bedöms inte behövas.

De uppgiftsskyldiga verksamheternas personuppgiftsbehandling

De föreslagna uppgiftsskyldigheterna medför inte några krav på att de berörda verksamheterna ska samla in uppgifter särskilt i syfte att lämna ut dem, och tillhandahåller inte heller någon rättslig grund för sådan insamling. Uppgifts-skyldigheterna tar istället sikte på uppgifter som redan förekommer hos de aktuella aktörerna och som där behandlas med stöd av gällande regelverk.

Det följer av artikel 5.1 b i EU:s dataskyddsförordning att uppgifter som har samlats in för ett visst ändamål inte senare får behandlas på ett sätt som är oförenligt med detta ändamål (finalitetsprincipen). Om en vidarebehandling är nödvändig för att fullgöra en uppgift av allmänt intresse kan medlemsstaternas nationella rätt dock fastställa för vilka uppgifter och syften ytterligare behandling ska ses som förenlig. Om vidarebehandlingen grundar sig på unionsrätten eller på medlemsstaternas nationella rätt, som utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle i syfte att säkerställa viktiga mål av allmänt intresse, kan den personuppgiftsansvarige dessutom tillåtas att vidarebehandla uppgifter oavsett om detta är förenligt med de ursprungliga ändamålen eller inte. Detta framgår av skäl 50 till EU:s dataskyddsförordning. EU:s dataskyddsförordning ger således utrymme för att i nationell rätt föreskriva att vidarebehandling av personuppgifter får ske även om den inte är förenlig med de eller det ändamål för vilket uppgifterna samlats in.

Det utgör ett viktigt allmänt intresse att myndigheter kan utföra sina uppgifter på ett korrekt, effektivt och rättssäkert sätt (jfr prop. 2017/18:105 s. 83). Att förebygga, förhindra och upptäcka brott, exempelvis bidragsbrott, är också ett sådant viktigt allmänt intresse. Det integritetsintrång och den personuppgiftsbehandling som sker till följd av

de föreslagna uppgiftsskyldigheterna bedöms nödvändig och proportionerlig för att fullgöra ett viktigt allmänt intresse (se vidare avsnitt 5).

De föreslagna uppgiftsskyldigheterna medför en rättslig förpliktelse för de berörda verksamheterna och den rättsliga grunden kommer därmed att vara fastställd i nationell rätt på det sätt som krävs enligt EU:s dataskyddsförordning.

Det framgår uttryckligen i 2 kap. 5 § patientdatalagen (2008:355) att personuppgifter som får behandlas inom hälso- och sjukvården får vidarebehandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning. Motsvarande reglering finns i 6 § andra stycket lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Någon sådan reglering finns dock inte avseende verksamheter som omfattas av skollagen. En lagreglerad uppgiftsskyldighet innebär emellertid att lagstiftaren har tagit ställning till att den vidarebehandling som utlämnandet innebär är förenlig med finalitetsprincipen och att den utlämnande aktören inte själv ska ta ställning till detta (jfr HFD 2021 ref. 10). Försäkringskassan bedömer att det saknas skäl att införa en uttrycklig dataskyddsrättslig regel om vidarebehandling av uppgifter för uppgiftslämnande inom skolområdet. Detta särskilt mot bakgrund av att det inom denna sektor saknas specifika regler om tillåtna ändamål för personuppgiftsbehandling.

4.2 Sekretesskyddet för de uppgifter som lämnas till Försäkringskassan är tillräckligt

Försäkringskassans bedömning: Det behöver inte införas någon ny sekretessbestämmelse som skyddar de uppgifter som lämnas till Försäkringskassan.

Skälen för bedömningen

Sekretess gäller hos Försäkringskassan för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i ett socialförsäkringsärende (28 kap. 1 § OSL). Sekretessen omfattar såväl uppgifter om den försäkrade som om andra fysiska personer.

I 21 kap. OSL regleras ett generellt sekretesskydd som gäller personuppgifter hos alla myndigheter. För uppgifter som rör en enskilds hälsa eller sexualliv gäller sekretess om det måste antas att den enskilde eller någon närstående till denne kommer att lida betydande men om uppgiften röjs (21 kap. 1 § OSL). Bestämmelsen gäller inte om det finns en annan bestämmelse som ger starkare skydd för uppgifterna (7 kap. 3 § och 11 kap. 8 § OSL).

Sekretess gäller också för personuppgifter som efter ett utlämnande kan antas komma att behandlas i strid med bl.a. EU:s dataskyddsförordning eller dataskyddslagen (21 kap. 7 § OSL).

Det slags uppgifter om en försäkrad eller en annan fysisk person som kan komma att hämtas in med stöd av de föreslagna uppgiftsskyldigheterna förekommer redan i socialförsäkringsärenden. Sekretesskyddet för uppgifter som en enskild verksamhet inom skola, vård eller omsorg lämnar till Försäkringskassan kommer att vara detsamma som när en offentlig verksamhet lämnar motsvarande uppgifter. Det saknas skäl att särreglera sekretesskyddet för uppgifter som omfattas av de nya uppgiftsskyldigheterna.

5 Samlad integritets- och proportionalitetsanalys

Försäkringskassans bedömning: Den personuppgiftsbehandling som kommer ske till följd av förslagen utgör en proportionerlig inskränkning av det skydd för den personliga integriteten som finns i regeringsformen, den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Förslagen är förenliga med kravet på proportionalitet i EU:s dataskyddsförordning.

Skälen för bedömningen

Utgångspunkter för bedömningen av förslagens påverkan på den personliga integriteten och proportionalitet

Förslaget om uppgiftsskyldighet för enskilda verksamheter innebär en ökad personuppgiftsbehandling hos Försäkringskassan. Det innebär också att de uppgiftsskyldiga aktörerna kommer att behöva behandla personuppgifter i större omfattning. De uppgifter som kommer att behandlas inkluderar bland annat uppgifter som utgör känsliga personuppgifter enligt EU:s dataskyddsförordning och andra personuppgifter av mer eller mindre integritetskänslig karaktär. Behandlingen kan således komma att medföra ett betydande intrång i enskildas personliga integritet. Det krävs därför en noggrann bedömning av hur de föreslagna bestämmelserna förhåller sig till de regelverk som syftar till att värna om den personliga integriteten. I det följande redovisas samlade överväganden när det gäller förslagens påverkan på den personliga integriteten, proportionalitet och förenlighet med EU:s dataskyddsförordning.

Vissa faktorer har i tidigare lagstiftningssammanhang ansetts särskilt viktiga att ta hänsyn till när det gäller att bedöma integritetskänsligheten vid behandling av personuppgifter. Det gäller arten av personuppgifter som samlas in och registreras, varför detta görs, hur och av vem uppgifterna används samt mängden uppgifter som samlas på ett och samma ställe eller som på något annat sätt är tillgängliga för bearbetningar och sammanställningar. Även rådande samhällsvärderingar påverkar vad som kan uppfattas som ett integritetsintrång och kan därmed ha viss påverkan på vilken reglering och begränsning av behandlingen av personuppgifter som är nödvändig för att skydda den personliga integriteten (se t.ex. prop. 2005/06:173 s. 15 och prop. 2022/23:34 s. 162).

Innebörden av uttrycket betydande intrång i den personliga integriteten

I regeringsformen (RF) finns grundläggande bestämmelser till skydd för den personliga integriteten. Var och en är gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden (2 kap. 6 § andra stycket RF). Begreppet enskildas personliga förhållanden har samma innebörd som i sekretesslagstiftningen och avser alltså bl.a. namn och andra identifikationsuppgifter, adress, familjeförhållanden, hälsa, fotografisk bild, uppgift om anställning och en persons ekonomi (prop. 2009/10:80 s. 177). Vid bedömningen av om en åtgärd innebär kartläggning ska åtgärdens effekter snarare än det huvudsakliga syftet med åtgärden beaktas (prop. 2009/10:80 s. 180 och 182). Vad som utgör ett betydande intrång avgörs utifrån bl.a. uppgifternas karaktär och omfattning samt ändamålet med behandlingen (prop. 2009/10:80 s. 183 och 184).

Det får göras begränsningar i skyddet för den personliga integriteten

Den personuppgiftsbehandling som kommer att ske hos Försäkringskassan till följd av de föreslagna uppgiftsskyldigheterna kan komma att innebära ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten som avses i 2 kap. 6 § andra stycket RF. Rätten till skydd för den personliga integriteten enligt RF är emellertid inte absolut utan kan inskränkas genom lag. Begränsningar får dock endast göras för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle och får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet som har föranlett begränsningen och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar (2 kap. 21 § RF).

Enligt artikel 8.2 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, här benämnd Europakonventionen, får rätten till skydd för privatlivet inte inskränkas annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till den nationella säkerheten, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välstånd eller till förebyggande av oordning eller brott eller skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter.

I artiklarna 3, 7 och 8 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (2010/C 83/02), här benämnd EU:s rättighetsstadga, slås det fast att var och en har rätt till fysisk och mental integritet, respekt för sitt privat- och familjeliv, sin bostad och sina kommunikationer samt skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. Även i EU:s rättighetsstadga är utgångspunkten att en inskränkning endast får göras i lag och måste vara förenlig med det väsentliga innehållet i de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan. Begränsningar får med beaktande av proportionalitetsprincipen endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter (artikel 52.1).

EU:s dataskyddsförordning förutsätter också att proportionalitetsbedömningar görs vid behandling av personuppgifter. Den rättsliga grunden som avser rättslig förpliktelse (artikel 6.1 c) och uppgift av allmänt intresse (artikel 6.1 e) ska vara proportionerlig mot det legitima mål som eftersträvas (artikel 6.3 andra stycket). Behandling av känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 g och j är endast tillåten om behandlingen står i proportion till det eftersträvade syftet. Rätten till skydd för den personliga integriteten måste vidare enligt skälen i EU:s dataskyddsförordning förstås utifrån sin uppgift i samhället och vägas mot andra grundläggande rättigheter utifrån proportionalitetsprincipen (skäl 4).

Ovanstående villkor innebär bl.a. att det vid en begränsning i skyddet för den personliga integriteten ska göras en proportionalitetsbedömning där integritetsriskerna med personuppgiftsbehandlingen vägs mot fördelarna med behandlingen. I detta ingår att bedöma om behandlingen av personuppgifterna är nödvändig utifrån det avsedda ändamålet med behandlingen och om det finns alternativ som är mindre integritetskänsliga.

För att det ska vara motiverat att införa utökade möjligheter att samla in och behandla personuppgifter från enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg behöver det således finnas ett konkret och påtagligt behov av behandlingen och det krävs också att ändamålet inte kan uppnås genom mindre ingripande åtgärder. Den nytta som den utökade personuppgiftsbehandlingen innebär måste stå i proportion till integritetsintrånget för de personer som berörs av den ökade spridning av personuppgifter som den utökade behandlingen medför.

En utökad inhämtning av personuppgifter medför integritetsrisker

Försäkringskassan hanterar stora mängder personuppgifter. Det rör sig bl.a. om känsliga personuppgifter, framför allt uppgifter om hälsa, men även uppgifter om enskildas ekonomiska förutsättningar och levnadsomständigheter. Uppgifterna kan röra barn, vars personuppgifter är särskilt skyddsvärda eftersom de kan sakna tillräckliga kunskaper om potentiella risker med personuppgiftsbehandling och vilka rättigheter som de har när det gäller behandlingen av deras personuppgifter (jfr skäl 38 till EU:s dataskyddsförordning).

En utökad möjlighet att hämta in personuppgifter i syfte att kontrollera och verifiera uppgifter som den sökande lämnar, medför ytterligare behandling av personuppgifter. När stora mängder personuppgifter samlas in uppkommer möjligheter till kontroll och kartläggning av individer. Även personuppgifter som normalt uppfattas som relativt harmlösa eller är av mindre känslig karaktär kan tillsammans skapa en integritetskänslig sammanställning av uppgifter om en person. Det aktuella förslaget om uppgiftsskyldighet medför därmed risker för den personliga integriteten.

Förslaget innebär att Försäkringskassan får möjlighet att hämta in uppgifter från enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg. När en myndighet hämtar in personuppgifter som ursprungligen samlats in eller upprättats av andra personuppgiftsansvariga, sker myndighetens behandling för ett annat ändamål än det som de ursprungligen samlades in för. Det innebär i sig en integritetsrisk eftersom den registrerade inte alltid kan förväntas förutse behandlingen och därmed kan ha svårt att bedöma risker med behandlingen. Det kan också vara svårt för den registrerade att behålla kontrollen över sina uppgifter. Denna risk blir särskilt påtaglig om de inhämtade uppgifterna rör någon som inte, i egenskap av sökande, har direkt kontakt med myndigheten. Den aktör som får en förfrågan kommer dessutom att få kännedom om att den enskilde på något sätt är föremål för en utredning hos Försäkringskassan. Det kan för den enskilde uppfattas som känsligt att exempelvis dennes vårdgivare får tillgång till sådan information.

När personuppgifter lämnas mellan personuppgiftsansvariga, får fler personuppgiftsansvariga och enskilda användare åtkomst till uppgifterna. En stor spridning av personuppgifter utgör i sig en integritetsrisk. Ju fler personer som kan ta del av uppgifterna desto större blir riskerna för otillåten och kränkande hantering. Det finns också en risk för att myndighetens personal eller användare av it-systemen kan ta del av mer information än vad de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter, vilket också ökar risken för otillåten behandling, obehörigt röjande och andra former av missbruk.

Det finns risk för att myndigheten genom en personuppgiftsincident förlorar kontrollen över uppgifterna. De uppgifter som omfattas av den föreslagna utökade uppgiftshämtningen utgör i sådant fall en mindre delmängd av myndighetens totala uppgiftssamling. Vid förlorad kontroll över uppgifterna skulle de kunna komma i utomståendes händer och användas för exempelvis övervakning, kartläggning av enskildas personliga förhållanden, negativ särbehandling eller för att utsätta de registrerade för fara eller kränkningar.

Skyddsåtgärder som begränsar riskerna

Integritetsriskerna med behandlingen av personuppgifter kan begränsas genom olika skyddsåtgärder. För behandling av personuppgifter inom ramen för förmånsverksamheten hos Försäkringskassan gäller vissa skyddsåtgärder enligt 114 kap. SFB. Kapitlet innehåller bestämmelser om ändamål som anger en ram för tillåten behandling av personuppgifter samt begränsningar av behandling av känsliga personuppgifter, sökbegränsningar, begränsning av tillgången till personuppgifter, begränsning av direktåtkomst och krav på gallring.

Utöver de skyddsåtgärder som följer av 114 kap. SFB gäller de krav som följer av den generella dataskyddsregleringen. Den personuppgiftsansvarige ska vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen sker i enlighet med EU:s dataskyddsförordning. En bedömning av behovet av åtgärder ska göras utifrån bl.a. behandlingens art, omfattning, sammanhang och ändamål samt föreliggande risker (artiklarna 24 och 32 i EU:s dataskyddsförordning).

De utökade möjligheterna för Försäkringskassan att hämta in uppgifter föreslås kombineras med vissa begränsningar. En begäran om uppgifter får göras endast när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av socialförsäkringsbalken. Det innebär ett krav på myndigheten att noga överväga vilka uppgifter som faktiskt behövs i den aktuella utredningen. Vid den bedömningen ska även proportionalitets-principen beaktas, vilket innebär att onödigt integritetskänsliga utredningsmetoder inte ska användas (jfr JO:s beslut den 11 oktober 2024, dnr 8143-2023).

Den föreslagna skyldigheten att lämna uppgifter är begränsad till vissa tydligt avgränsade verksamheter. Uppgifterna ska avse förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av socialförsäkringen. Möjligheten att begära uppgifter om en annan fysisk person än den försäkrade föreslås begränsas till situationer då det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning kan komma att beslutas felaktigt eller med ett för högt belopp, eller det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp.[14]

Även sekretessbestämmelser fyller en funktion som skydd för enskildas integritet (prop. 2017/18:105 s. 86). Som framgår i avsnitt 4.2 kommer socialförsäkringssekretessen enligt 28 kap. 1 § OSL att vara tillämplig för de uppgifter som omfattas av de föreslagna uppgiftsskyldigheterna. Även sekretessreglerna i 21 kap. 1 och 7 §§ OSL, som beskrivs där, kommer kunna aktualiseras.

Personuppgiftsbehandlingen bedöms vara proportionerlig

Försäkringskassan uppskattade i sin senaste rapport avseende felaktiga utbetalningar att åtta miljarder kronor betalades ut felaktigt från myndigheten under 2025.[15] Skattningen avser de 25 förmåner som studerats i sammanhanget, och som täcker in en betydande del av myndighetens totala förmånsverksamhet. Mer än sex miljarder kronor av dessa felaktiga utbetalningar bedömdes ha orsakats av den försäkrade, varav nästan hälften genom avsiktliga fel.[16]

Syftet med behandlingen av de uppgifter som omfattas av förslaget är att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar av socialförsäkringsförmåner. Att utbetalningarna från socialförsäkringen är korrekta och endast sker till de mottagare som har rätt till dem är angeläget, inte bara ur ett statsfinansiellt perspektiv utan också för att upprätthålla förtroendet för socialförsäkringssystemet och dess långsiktiga legitimitet.

De uppgifter som omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten har en direkt koppling till det eftersträvade syftet. Uppgifterna kan användas för att kontrollera att de uppgifter som en enskild har lämnat i sin ansökan är korrekta, och därmed förhindra att felaktiga utbetalningar görs. De kan också användas vid efterhandskontroller som sker

[14] Det gäller dock inte den föreslagna uppgiftsskyldigheten för enskilda huvudmän för skol-verksamheter i ärenden om föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning, eftersom det finns ett generellt behov av uppgifter från skolor avseende ett barn som berörs av ett sådant ärende.
[15] Försäkringskassan, Omfattningen av felaktiga utbetalningar inom Försäkringskassans ersättningar (dnr FK 2023/027118) s. 4.
[16] Ibid. s. 4 och 8.

slumpmässigt eller efter impulser om felaktiga utbetalningar. Uppgifterna kan då bidra till att felaktiga utbetalningar stoppas, att felaktigt utbetald ersättning kan återkrävas och att ansvar för felaktigt uppgiftslämnande eller försummad anmälningsskyldighet kan utkrävas. Möjligheten till sådana kontroller, både före och efter utbetalning, kan också öka inte bara den faktiska upptäcktsrisken avseende felaktigt uppgiftslämnande utan också den upplevda upptäcktsrisken, vilket i förlängningen kan ge en återhållande och avskräckande effekt på bidragsbrottsligheten.

Motsvarande uppgifter som omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten för enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg behandlas redan i dag av Försäkringskassan. Dels är den som ansöker om en socialförsäkringsförmån skyldig att lämna de uppgifter som behövs i ärendet och dels har myndigheterna redan i nuläget rätt att begära in sådana uppgifter från offentliga verksamheter inom skola, vård och omsorg. Det saknas skäl att betrakta behandling av uppgifter som hämtas in från enskilda verksamheter som mer integritetskänsligt för den enskilde än behandling av motsvarande uppgifter från offentliga verksamheter.

Den föreslagna uppgiftsskyldigheten är avgränsad till uppgifter som har betydelse för tillämpningen av socialförsäkringsbalken. Det handlar således om uppgifter som behövs i ett socialförsäkringsärende. Förslaget innebär att Försäkringskassan får större möjligheter att uppfylla sitt utredningsansvar. De utredningsåtgärder som vidtas i ett ärende måste dock uppfylla de krav på proportionalitet som följer av förvaltningslagen, dvs. inte vara mer långtgående än nödvändigt. Någon överflödig insamling av uppgifter ska inte förekomma. Det följer också av principen om uppgiftsminimering som regleras i artikel 5.1 c i EU:s dataskyddsförordning; de uppgifter som samlas in ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas.

När det gäller uppgifter om andra fysiska personer än den försäkrade ställs enligt förslaget särskilt höga krav. Försäkringskassan ska bara få begära sådana uppgifter från en enskild verksamhet inom skola, vård och omsorg om det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning kan komma att beslutas felaktigt eller med ett för högt belopp, eller det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp. Det ska alltså enligt förslaget ställas högre krav för uppgiftsinhämtande avseende någon annan fysisk person än den försäkrade från en enskild verksamhet än från en offentlig verksamhet. Det gäller dock inte uppgifter från enskilda huvudmän enligt skollagen i ärenden om föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning. Uppgifter om exempelvis barns närvaro och frånvaro i verksamheter som omfattas av skollagen behövs regelmässigt i sådana ärenden. Mot bakgrund av det tydliga behovet av uppgifter och de omfattande felutbetalningarna i dessa förmåner, särskilt tillfällig föräldrapenning (se avsnitt 3.1), bedömer Försäkringskassan att det är proportionerligt att hämta in och behandla sådana uppgifter oavsett om det finns någon indikation på fel i det enskilda ärendet. Det gäller även med beaktande av att uppgifterna avser barn, vars integritet är särskilt skyddsvärd.

Rådande samhällsvärderingar kan ha viss påverkan på vilken reglering och begränsning av behandling av personuppgifter som är nödvändig för att skydda den personliga integriteten (prop. 2022/23:34 s. 162). Av genomförda attitydundersökningar avseende allmänhetens inställning till informationsutbyte mellan myndigheter framgår att det bland de svarande finns en generellt positiv attityd till att myndigheter inhämtar uppgifter för att bedöma rätten till ersättning. Det framgår också att många har en föreställning om att myndigheterna redan har tillgång till ett stort antal uppgifter (SOU 2023:52 s. 207–245).

Det kan således konstateras att Försäkringskassan har ett stort behov av att kunna hämta in korrekta uppgifter till grund för beslut i syfte att förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar. Om de uppgifter som behövs finns hos en verksamhet inom skola, vård eller omsorg bör myndighetens möjlighet att få del av uppgifterna inte skilja sig åt beroende på om det handlar om en offentlig eller enskild huvudman. Som redogjorts för

ovan föreslås begränsningar som avser att skapa en balans mellan myndighetens behov av uppgifter och ett starkt skydd för enskildas personliga integritet. Vid en avvägning mellan det offentligas intresse av att socialförsäkringen fungerar som avsett och intresset av att upprätthålla skyddet för den personliga integriteten får det intrång i den personliga integriteten som förslagen medför anses motiverat och proportionerligt. Sammantaget överväger fördelarna med att beslut om förmåner, ersättningar och stöd baseras på korrekta uppgifter nackdelarna med förslaget. Därmed bedömer Försäkringskassan att den utökade personuppgiftsbehandling som förslagen medför utgör en proportionerlig inskränkning av det skydd för den personliga integriteten som finns i regeringsformen, EU:s rättighetsstadga och Europakonventionen. Försäkringskassan bedömer också att förslaget är förenligt med kravet på proportionalitet i EU:s dataskyddsförordning.

6 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Försäkringskassans förslag: Författningsändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2027.

Försäkringskassans bedömning: Det behövs inte några övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen

Ändringarna i SFB bör träda i kraft så snart som möjligt för att tillgodose Försäkringskassans behov av utökade möjligheter att hämta in korrekta uppgifter för att säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och motverka bidragsbrott. Försäkringskassan bedömer att det tidigaste möjliga ikraftträdandedatumet är den 1 juli 2027.

Ändringen i barnbidragsförordningen bör träda i kraft vid samma tidpunkt.

Försäkringskassan bedömer att det inte behövs några särskilda övergångsbestämmelser rörande de föreslagna lagändringarna.

7 Konsekvensutredning

7.1 Syftet med förslaget

Det övergripande syftet med förslaget är att stärka Försäkringskassans förmåga att fullgöra sin uppgift att säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och motverka bidragsbrott. Syftet är också att jämna ut den skillnad som finns i Försäkringskassans möjligheter att inhämta behövliga uppgifter i ett ärende enligt SFB beroende på om uppgifterna finns hos en verksamhet med offentlig huvudman, jämfört med om uppgifterna finns hos en enskild huvudman som bedriver samma sorts verksamhet och i huvudsak finansieras med offentliga medel. En utjämning av denna skillnad förväntas leda till en ökad tilltro till socialförsäkringssystemet och bidra till att upprätthålla dess legitimitet.

7.2 Alternativa lösningar

7.2.1 En uppgiftsskyldighet i överensstämmelse med den för myndigheter

Försäkringskassan har övervägt en alternativ lösning i form av att uppgiftsskyldigheten för enskilda verksamheter utformas brett och generellt med den uppgiftsskyldighet som finns för myndigheter i 110 kap. 31 § SFB som förlaga.

Det skulle innebära att enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg skulle vara uppgiftsskyldiga i förhållande till Försäkringskassan för uppgifter som avser den försäkrade, en annan fysisk person än den försäkrade eller en juridisk person när det gäller förhållanden av betydelse för tillämpningen av socialförsäkringsbalken. Det skulle alltså inte krävas att det fanns en misstanke om felaktigheter när det gäller en begäran rörande en annan fysisk person än den försäkrade. Det skulle däremot finnas möjlighet att neka att lämna ut uppgiften om det finns en bestämmelse om sekretess eller tystnadsplikt som är tillämplig på uppgiften och synnerliga skäl talar för att det intresse som sekretessen eller tystnadsplikten ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Detta alternativ hade liknat den reglering som finns i 4 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. Den bestämmelsen omfattar myndigheter, enskilda verksamheter inom hälso- och sjukvården, yrkesmässigt bedrivna enskilda verksamheter på socialtjänstens område och vissa verksamheter enligt skollagen.

Fördelen med detta alternativ är att regleringen kring offentliga och enskilda aktörers uppgiftsskyldighet hade varit enhetlig för de som bedriver verksamhet inom skola, vård och omsorg. Ett enhetligt regelverk kan förenkla hanteringen för Försäkringskassan, men även för de aktuella verksamheterna. Det finns vidare principiella skäl som talar för en ordning där enskilda verksamheter har samma skyldigheter som offentliga aktörer när de bedriver samma sorts verksamhet som de offentliga aktörerna och dessutom i huvudsak finansieras av offentliga medel. Försäkringskassan anser förvisso att de principiella skälen väger tungt, men har ändå bedömt att ett sådant alternativ går längre än vad som är nödvändigt för att tillgodose det eftersträvade syftet. Det avviker också från vad som nu gäller enligt 110 kap. 31 b § SFB för anordnare av personlig assistans. Avseende den bestämmelsen bedömde regeringen att en begäran om uppgifter om andra fysiska personer än den försäkrade på Försäkringskassans eget initiativ från andra än myndigheter bör begränsas till situationer då det finns en misstanke om felaktigheter (prop. 2024/25:179 s. 43 och 46). Som redogörs för ovan i avsnitt 3.1 har vi utformat vårt förslag med regeringens tidigare uttalanden som utgångspunkt.

7.2.2 En utvidgning av offentlighetsprincipens tillämpningsområde

Ett annat alternativ är att utvidga tillämpningsområdet för offentlighetsprincipen.

Från och med den 1 januari 2027 kommer juridiska personer som är godkända som enskilda huvudmän inom skolväsendet att jämställas med myndigheter vid tillämpningen av OSL. Inför dessa lagändringar konstaterade regeringen att uppdraget inom skolväsendet är detsamma oavsett huvudmannaskap, och att verksamheter inom välfärden ska bedrivas inom principen om lika villkor, dvs. förutsättningarna för verksamheten ska i så stor utsträckning som möjligt vara lika oavsett huvudman. Samtidigt konstaterade regeringen att det trots detta inte rådde lika villkor när det gällde

allmänhetens rätt till insyn i verksamheten hos olika typer av huvudmän (prop. 2025/26:191 s. 24). Regeringen pekade på att enskilda huvudmän fullgör offentliga förvaltningsuppgifter, är skyldiga att iaktta objektivitetsprincipen och ägnar sig åt myndighetsutövning. Detta samt principen om lika villkor talade för att möjligheten till insyn ska vara densamma för alla huvudmän inom skolväsendet. Man ansåg att mer likvärdiga förutsättningar att granska offentliga och enskilda huvudmäns verksamhet sannolikt skulle stärka förtroendet för hela utbildningsväsendet (prop. 2025/26:191 s. 51).

Att enskilda verksamheter inom skolväsendet kommer att jämställas med myndigheter vid tillämpningen av OSL innebär möjligheter för Försäkringskassan att, med stöd av 10 kap. 15 a § OSL, begära ut uppgifter från dessa. Det kan därför övervägas om offentlighetsprincipen bör införas även för verksamheter inom vård och omsorg. Det hade inneburit en stor reform vars effekter inte fullt ut kan analyseras i denna framställan, men en sådan lösning framstår inte heller som ändamålsenlig av följande skäl.

Bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL är begränsad på så sätt att en uppgift inte får lämnas ut om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Bestämmelsen innebär alltså att den enskilda verksamheten som begäran riktas mot kommer att behöva göra en avvägning av om uppgifterna ska lämnas ut eller inte. Det innebär ett osäkerhetsmoment i om Försäkringskassan kommer att kunna få ta del av uppgifterna.

Dessutom är den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § första stycket OSL begränsad på så vis att den inte gäller i fråga om sekretess enligt 25 kap. 1 § OSL, dvs. sekretess inom hälso- och sjukvården eller annan medicinsk verksamhet för uppgift om enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden. Även om enskilda vårdgivare hade kommit att omfattas av offentlighetsprincipen hade det alltså inte varit möjligt för Försäkringskassan att få tillgång till sekretesskyddade uppgifter rörande en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden från vårdgivaren med stöd av 10 kap. 15 a § OSL. En annan kompletterande lösning hade alltså behövts för att kunna få tillgång till sådana uppgifter från vårdgivare. Detsamma gäller för uppgifter inom den medicinska delen av skolans elevhälsa, dvs. skolläkare och skolsjuksköterska. Denna del utgör nämligen en egen verksamhetsgren i förhållande till den övriga elevhälsan och omfattas av tillämpningsområdet för hälso- och sjukvårdssekretessen i 25 kap. 1 § OSL (se prop. 2009/10:165 s. 612 och 656 f. samt JO 2018/19 s. 274).

Att lösa problematiken genom att införa offentlighetsprincipen för verksamheter som omfattas av socialtjänstlagen och LSS, på så sätt som införts för enskilda huvudmän inom skolväsendet, men hantera verksamheter enligt HSL och tandvårdslagen och den medicinska delen av elevhälsan på ett annat sätt riskerar att leda till ett mycket komplext regelverk. Försäkringskassan anser inte att det vore fördelaktigt.

Det kan också konstateras att lagändringarna endast rör skolväsendet, dvs. de omfattar inte vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet som bedrivs i stället för utbildning inom skolväsendet. Dessa verksamheter omfattas av det nu aktuella förslaget.

Det bör understrykas att det finns ett stort antal enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg och att de varierar i fråga om storlek, kompetens och resurser. Det finns därför uppenbara fördelar med att införa ett regelverk som är tydligt och enkelt för de enskilda verksamheterna att tillämpa, och som är likartat för de tre olika typerna av verksamheter. Dessutom talar principiella skäl för att regleringen kring den offentligt finansierade verksamheten inom skola, vård och omsorg som bedrivs av enskilda i så stor utsträckning som möjligt bör likna det regelverk som gäller för liknande verksamheter som bedrivs av stat, region och kommun.

7.2.3 Specifika alternativ gällande uppgiftsinhämtning från skolor

Det finns även alternativa lösningar som specifikt gäller uppgiftsinhämtning från verksamheter som omfattas av skollagen. Som redogjorts för i avsnitt 2.6 finns det bl.a. förslag om att det ska införas en uppgiftsskyldighet för vissa enskilda huvudmän om att de på begäran ska lämna uppgift till Försäkringskassan om när barnet varit frånvarande från verksamheten. Ett annat förslag är att det införs ett nationellt frånvaroregister som Försäkringskassan kan få ta del av uppgifter från.

Även om dessa förslag är i linje med förslagen som lämnas i denna framställan löser de inte fullt ut den problematik som är kopplad till uppgiftsinhämtningen från enskilda verksamheter. Båda förslagen är begränsade till att enbart gälla vissa verksamheter enligt skollagen, och till att endast omfatta uppgifter om frånvaro/närvaro. Försäkringskassan kan dock i vissa fall behöva fler eller andra typer av uppgifter från verksamheter som omfattas av skollagen. Förslaget om ett samlat frånvaroregister skulle dessutom endast ge tillgång till begränsad information om frånvaro/närvaro. Som Försäkringskassan framhöll i sitt remissvar[17] avseende detta förslag bedömer myndigheten att uppgifterna i registret i många fall skulle behöva kompletteras med ytterligare uppgifter från respektive verksamhet. Även om förslaget om ett samlat frånvaroregister skulle genomföras skulle det alltså behövas en uppgiftsskyldighet för verksamheterna för att Försäkringskassan ska kunna få de uppgifter som behövs. Dessutom adresserar dessa båda förslag inte den större problematik som finns. Behoven av att ta del av uppgifter från enskilda är inte begränsade till verksamheter som omfattas av skollagen, utan behoven finns även i förhållande till verksamheter inom vård och omsorg.

7.2.4 Om ingen förändring görs

Om ingen förändring görs kommer Försäkringskassans kontrollmöjligheter att skilja sig åt beroende på om den enskilde valt en verksamhet inom skola, vård och omsorg med privat huvudman eller offentlig huvudman. I förlängningen riskerar det att leda till omotiverade skillnader i handläggningen av ärenden av enskilda, där de som varit i kontakt med en offentlig sådan verksamhet i större utsträckning kan bli föremål för kontroller än de som varit i kontakt med en privat sådan. Det kan inte uteslutas att detta skulle kunna utnyttjas av exempelvis kriminella aktörer som vill försvåra för Försäkringskassan att genomföra kontroller i deras ärenden. Det finns dessutom en risk att problematiken kommer att öka, i takt med att antalet privata aktörer inom välfärdssektorn ökar.

7.3 Ekonomiska konsekvenser

7.3.1 Konsekvenser för Försäkringskassan

Förslagen innebär att Försäkringskassan får ytterligare verktyg i handläggningen av socialförsäkringsförmåner. Det kan leda till att fler handläggningsåtgärder vidtas i ärendena och att färre ärenden läggs ner på grund av svårigheter att få in uppgifter från enskilda verksamheter inom skola, vård och omsorg. Det kan också leda till att fler slumpvisa kontroller görs och till ett ökat antal kontrollärenden. Det är dock mycket svårt

[17] Försäkringskassans remissvar avseende SOU 2025:108 Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro, dnr 2025/027164.

att bedöma omfattningen av denna ökning, och det är också delvis en resursfråga hur omfattande kontroller som kan göras.

Det bör i sammanhanget även beaktas att Försäkringskassan redan idag har möjlighet att göra en förfrågan till verksamheter inom skola, vård och omsorg. Detta är också ett verktyg som Försäkringskassan använder sig av redan idag när det behövs för bedömningen av frågan om ersättning eller i övrigt för tillämpningen av SFB. Med de föreslagna ändringarna kommer detta moment i många fall att i stället ersättas av att Försäkringskassan begär att få uppgifterna med hänvisning till aktörernas uppgifts-skyldighet. Det rör sig dock inte om något regelmässigt inhämtande av uppgifter. Precis som vid en förfrågan om uppgifter kommer det krävas att uppgiften behövs i handläggningen och, för en begäran rörande en annan fysisk person än den försäkrade, en misstanke om en felaktighet.

Eftersom aktörerna kommer att vara skyldiga att lämna uppgifter innebär det att Försäkringskassan kommer att få tillgång till behövliga uppgifter från en säker källa. Detta kommer troligen minska behovet av att vidta andra tidskrävande handläggningsåtgärder. Fler ärenden kommer alltså att gå snabbare att handlägga eftersom kvaliteten på uppgifterna förbättras.

Sammantaget bedömer myndigheten att förslagen inte kommer leda till någon väsentlig påverkan på förvaltningskostnaderna.

7.3.2 Konsekvenser för andra myndigheter

Försäkringskassan bedömer att förslagen inte kommer att leda till några ekonomiska konsekvenser för andra myndigheter. Myndigheter inom skola, vård och omsorg kommer fortsatt att omfattas av uppgiftsskyldigheten i 110 kap. 31 § SFB och våra förslag innebär inte någon förändring av detta.

7.3.3 Konsekvenser för försäkringsutgifterna

Försäkringskassan bedömer att förslagen kommer att leda till minskade försäkringsutgifter genom att felaktiga utbetalningar i större mån än idag kommer att kunna förhindras och fler beslut om återkrav kommer att kunna fattas.

7.3.4 Konsekvenser för enskilda

Konsekvenser för företag

Förslagen kommer att innebära konsekvenser för de företag som bedriver verksamhet inom skola, vård och omsorg men som idag inte omfattas av uppgiftsskyldighet till Försäkringskassan. Så som framgår av avsnitt 2.4. rör det sig om ett stort antal enskilda verksamheter, från mycket små företag till stora koncerner. Förslagen bedöms inte påverka konkurrensförhållandena för de berörda företagen.

Förslagen innebär nya skyldigheter och det kommer troligen finnas visst utbildningsbehov hos de funktioner som kommer att ta emot en begäran om uppgifter från Försäkringskassan. Kostnaden för detta bedömer vi dock vara av mindre omfattning och av övergående karaktär. Dessa företag kan redan idag få förfrågningar från Försäkringskassan. Merparten av de verksamheter som omfattas av den uppgiftsskyldighet som vi föreslår omfattas dessutom redan idag av en

uppgiftsskyldighet i förhållande till brottsbekämpande myndigheter.[18] Det rör sig alltså inte om någon väsentligen ny och främmande uppgift. Verksamheterna kan dock behöva göra vissa anpassningar, t.ex. av administrativa system och rutiner. Kostnaderna för detta bör dock vara begränsade.

Det är svårt att göra någon närmare uppskattning av i hur många ärenden som det kan bli aktuellt för Försäkringskassan att begära uppgifter från de berörda företagen. Detta beror bl.a. på att uppgiftsskyldigheten föreslås innebära att Försäkringskassan ska göra en bedömning i varje enskilt ärende av om uppgifterna behövs i ärendet. I den bedömningen kan många olika faktorer spela in, såsom vilket ärendeslag det är och vilka uppgifter som redan finns i ärendet. Om Försäkringskassan, såsom föreslogs i VAB-utredningen,[19] skulle göra kontroller i fem procent av alla ärenden om tillfällig föräldrapenning skulle det medföra att företag som bedriver verksamhet som omfattas av skollagen behöver lämna uppgifter i cirka 50 000 ärenden.[20] VAB-utredningen bedömde att förslaget om uppgiftsskyldighet för vissa verksamheter enligt skollagen kunde medföra en viss ökad uppgiftslämnarbörda vad gäller uppgifter om barns frånvaro för berörda företag. VAB-utredningens förslag innebar även ett krav på att uppgifterna skulle sparas i två år vilket för vissa verksamheter kunde innebära en utökad tid för bevarandet.[21] Den uppgiftsskyldighet som föreslås i denna framställan innehåller, till skillnad från VAB-utredningen, inget krav på företagen att bevara uppgifter.

Försäkringskassans uppskattning är att mängden ärenden där uppgifter kommer att begäras från enskilda verksamheter är störst för föräldrapenningsförmåner, och specifikt avseende uppgifter om frånvaro/närvaro. En begäran om att ta del av uppgifter om frånvaro/närvaro bedöms dock medföra en förhållandevis begränsad arbetsinsats eftersom det handlar om en avgränsad uppgiftsmängd som bör vara relativt lätt att få fram. För företag som bedriver verksamhet inom vård och omsorg bedöms antalet ärenden där det blir aktuellt för Försäkringskassan att begära in uppgifter alltså vara färre än för de företag som bedriver verksamhet som omfattas av skollagen. Å andra sidan kan det antas att en begäran om uppgifter som riktas till dessa företag innebär en något större arbetsinsats, exempelvis om man behöver söka fram journalanteckningar som motsvarar de uppgifter som begärs.

Det nuvarande regelverket som innebär att Försäkringskassan får göra förfrågningar till enskilda verksamheter, samtidigt som de inte har en skyldighet att svara och även kan vara förhindrade att svara utifrån bestämmelser om tystnadsplikt är förhållandevis komplext. Vårt förslag innebär alltså en förenkling för verksamheterna i den bemärkelsen att de inte behöver göra överväganden av om de har möjlighet att gå begäran till mötes eller inte. För verksamheter inom skolväsendet innebär det även en förenkling i förhållande till kommande lagändringar, i och med att de inte kommer behöva göra den avvägning som förutsätts enligt 10 kap. 15 a § OSL.

Eftersom det finns många aktörer som en begäran enligt vårt förslag kan riktas till, kommer dessa att spridas ut på flera mottagare. Det ligger vidare i sakens natur att en mindre aktör har färre barn/elever, patienter eller brukare kopplade till sig, vilket i motsvarande grad innebär färre antalet ärenden hos Försäkringskassan där en begäran kan komma att bli aktuell. Vi bedömer därför att påverkan på varje enskild verksamhet kommer att vara liten, särskilt för de små företagen.

---

[18] Se 4 och 7 §§ lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna.
[19] SOU 2022:31 s. 413.
[20] Beräkningen bygger på att Försäkringskassan under år 2025 fattade cirka 4,2 miljoner beslut om tillfällig föräldrapenning (Försäkringskassans årsredovisning 2025, s. 16) och att andelen barn som går i förskola med enskild huvudman är cirka 23 procent (se avsnitt 2.4). Eftersom en (oklar) del av förfrågningarna sannolikt skulle avse barn som går i förskoleklass eller grundskola, där andelen barn i enskild verksamhet är lägre än när det gäller förskola, skulle antalet förfrågningar dock sannolikt bli lägre.
[21] SOU 2022:31, s. 484.

Konsekvenser för andra enskilda

Förslagen kan innebära en viss förenkling för enskilda genom att uppgifter kan kontrolleras och hämtas in direkt från den aktör som har uppgiften. Det betyder att den försäkrade själv i vissa fall slipper att ta kontakt med den aktuella aktören, för att få ut underlag för att lämna in till Försäkringskassan. Det kan i vissa fall medföra en kortare handläggningstid, med effekten att den enskilde snabbare kan få ett beslut och, vid bifall, utbetalning. Det innebär också att enskildas ärenden hos Försäkringskassan i större mån än idag kommer att kunna handläggas lika, oavsett om det är en enskild eller offentlig verksamhet som har tillgång till information som Försäkringskassan behöver i handläggningen.

Förslagen innebär att Försäkringskassan kommer att kunna få tillgång till uppgifter som läggs till grund för att förmåner eller ersättningar nekas, dras in eller återkrävs. Förslagen kommer alltså att få konsekvenser för enskildas personliga ekonomi och försörjning. Många barnfamiljer är beroende av utbetalningar från socialförsäkringen för sin försörjning. Förslagen medför alltså konsekvenser även för barn. Eftersom den avsedda effekten med förslagen är att utbetalningar från socialförsäkringen ska gå till det som de är avsedda för, är detta dock framför allt en konsekvens av hur kraven för att beviljas de aktuella förmånerna eller ersättningarna är utformade.

Det finns en risk för att enskilda upplever ett ökat integritetsintrång av förslaget om nya uppgiftsskyldigheter. Det gäller både barn och vuxna. En analys av denna konsekvens finns i avsnitt 5.

7.4 Andra konsekvenser

Försäkringskassan bedömer att förslagen inte påverkar jämställdheten, det kommunala självstyret eller medför några andra väsentliga konsekvenser i övrigt.

7.5 Stämmer regleringen med eventuella EU-krav?

Som redogjorts för i avsnitt 5 bedömer Försäkringskassan att förslagen är förenliga med EU:s rättighetsstadga och EU:s dataskyddsförordning. Även i övrigt bedömer myndigheten att förslagen är förenliga med EU-rätten.

8 Författningskommentar

8.1 Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

110 kap.

Omsorgsgivare

31 b §

Anordnare av personlig assistans *och andra yrkesmässigt bedrivna verksamheter enligt socialtjänstlagen (2025:400) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade* ska, när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna balk, på begäran lämna

1. Försäkringskassan uppgifter som avser den försäkrade, en annan fysisk person än den försäkrade eller en juridisk person, och
2. allmän förvaltningsdomstol uppgifter som avser den försäkrade.

Försäkringskassan får begära uppgifter som avser en annan fysisk person än den försäkrade enligt första stycket 1 endast om det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning kan komma att beslutas felaktigt eller med ett för högt belopp, eller det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp.

Paragrafen reglerar skyldigheten för anordnare av personlig assistans och andra yrkesmässigt bedrivna verksamheter enligt socialtjänstlagen och LSS att lämna uppgifter till Försäkringskassan och allmän förvaltningsdomstol.

I *första stycket* görs en ändring som innebär att uppgiftsskyldigheten för assistansanordnare utökas till att även omfatta andra aktörer som yrkesmässigt bedriver verksamhet enligt LSS. Någon ändring avseende uppgiftsskyldigheten för anordnare av personlig assistans är inte avsedd. Uppgiftsskyldigheten utökas även till att omfatta yrkesmässigt bedrivna verksamheter enligt socialtjänstlagen. Att verksamheten ska vara yrkesmässigt bedriven innebär bl.a. att familjehem i allmänhet inte omfattas av uppgiftsskyldigheten (9 kap. 2 § socialtjänstlagen och prop. 2024/25:89 s. 411). I övrigt är lydelsen i stycket oförändrad.

Bestämmelsens *andra stycke* är oförändrat.

Övervägandena finns i avsnitt 3.1.

Huvudman för en *verksamhet på skolområdet*

37 §

En huvudman enligt skollagen (2010:800) ska lämna de uppgifter som behövs i fråga om förlängt barnbidrag.

Huvudmannen ska också, när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna balk, på begäran lämna Försäkringskassan uppgifter som avser den försäkrade eller en annan fysisk person än den försäkrade.

Försäkringskassan får begära uppgifter som avser en annan fysisk person än den försäkrade enligt andra stycket endast om det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning kan komma att beslutas felaktigt eller med ett för högt belopp, eller det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp.

Det som anges i tredje stycket gäller inte i ärenden om föräldrapenningsförmåner.

Paragrafen reglerar skyldigheten för verksamheter som omfattas av skollagen att lämna uppgifter till Försäkringskassan.

I *första stycket* byts begreppet *huvudmannen för en skola* ut mot *en huvudman enligt skollagen*. Ändringen är föranledd av den avgränsning av kretsen uppgiftsskyldiga som gjorts avseende den ytterligare uppgiftsskyldighet som paragrafen kompletteras med i andra-fjärde stycket. Någon ändring i sak är dock inte avsedd rörande uppgiftsskyldigheten enligt första stycket, vars avgränsning av kretsen uppgiftsskyldiga främst styrs av att uppgiftsskyldigheten endast omfattar de uppgifter som behövs i fråga om förlängt barnbidrag.

Andra stycket är nytt och innebär en skyldighet för en huvudman enligt skollagen att på begäran lämna uppgifter till Försäkringskassan när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av SFB. Samtliga huvudmän enligt skollagen omfattas av kretsen uppgiftsskyldiga. Det innebär att det inte endast är de skolformer som ingår i skolväsendet som omfattas, utan även de särskilda utbildningsformer och andra pedagogiska verksamheter som bedrivs i stället för utbildning som regleras i skollagen (se 1 kap. 1 och 2 §§ skollagen). Begreppet huvudman enligt skollagen är inte begränsat till att bara omfatta enskilda aktörer på området. Att även offentliga aktörer omfattas av begreppet är dock inte avsett att innebära någon ändring eller inskränkning i förhållande till vad som nu gäller för myndigheter enligt 110 kap. 31 § SFB. Någon normkonflikt i detta avseende borde inte heller uppstå. Vissa av de befintliga uppgiftsskyldigheterna i 110 kap. SFB är redan idag knutna till begrepp som i och för sig omfattar även offentliga aktörer utan att innebära någon inskränkning av den uppgiftsskyldighet som finns för myndigheter (se 110 kap. 31 a-b §§ SFB).

Att uppgifterna ska lämnas på begäran medför ett krav på att Försäkringskassan specificerar vad begäran omfattar. Av begäran ska det framgå att det är fråga om en uppgiftsskyldighet för huvudmannen och huvudmannen ska pröva om förutsättningarna för ett utlämnande är uppfyllda. Till stöd för den bedömningen kan Försäkringskassan behöva förklara uppgifternas betydelse för tillämpningen av SFB (jfr prop. 2024/25:179 s. 90). Uppgiftsskyldigheten omfattar uppgifter som avser den försäkrade eller en annan fysisk person än den försäkrade. Till skillnad från vad som gäller för t.ex. myndigheter och omsorgsgivare (110 kap. 31 och 31 b §§), omfattar uppgiftsskyldigheten inte uppgifter om juridisk person.

Tredje stycket är nytt och innebär att Försäkringskassan endast får begära uppgifter som avser en annan fysisk person än den försäkrade om det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning kan komma att beslutas felaktigt eller med ett för högt belopp, eller det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp. Det är i likhet med vad som gäller för de befintliga uppgiftsskyldigheterna för andra än myndigheter i SFB (se 110 kap. 31 a-c och 33 §§). Uttrycket ”anledning att anta” innebär att tröskeln för att göra en begäran är relativt låg. Det bör dock finnas konkreta omständigheter i det enskilda fallet som tyder på att en felaktig utbetalning kan komma att ske eller har skett. En begäran om uppgifter bör inte göras slentrianmässigt utan endast när det i det enskilda fallet finns indikationer på felaktigheter och uppgifter från huvudmannen bedöms kunna tillföra väsentlig information, t.ex. om det finns motstridiga uppgifter i ett ärende. Bestämmelsen ger inte rätt att inhämta uppgifter i syfte att leta efter felaktigheter utan endast i syfte att utreda redan misstänkta felaktigheter. Det ankommer på Försäkringskassan att göra bedömningen av om det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning kan komma att beslutas felaktigt eller med ett för högt belopp, eller om det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp (se prop. 2024/25:179 s. 92).

Fjärde stycket är nytt och innebär att begränsningen om att det krävs en misstanke om en felaktighet enligt tredje stycket inte gäller i ärenden om föräldrapenningsförmåner, dvs. i ärenden om tillfällig föräldrapenning och föräldrapenning (11 kap. 2 § SFB).

Övervägandena finns i avsnitt 3.1.

Vårdgivare

37 b §

Vårdgivare enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och tandvårdslagen (1985:1255) ska, när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av denna balk, på begäran lämna uppgifter till Försäkringskassan som avser den försäkrade eller en annan fysisk person än den försäkrade.

Försäkringskassan får begära uppgifter som avser en annan fysisk person än den försäkrade enligt första stycket endast om det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning kan komma att beslutas felaktigt eller med ett för högt belopp, eller det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp.

Paragrafen är ny och reglerar skyldigheten för verksamheter som omfattas av HSL och tandvårdslagen att lämna uppgifter till Försäkringskassan.

I *första stycket* anges att vårdgivare enligt HSL och tandvårdslagen på begäran ska lämna uppgifter till Försäkringskassan som avser den försäkrade eller en annan fysisk person än den försäkrade när det gäller förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av SFB. Det innebär att juridiska personer och enskilda näringsidkare som bedriver verksamhet enligt HSL eller tandvårdslagen omfattas av uppgiftsskyldigheten (jfr 1 kap. 3 § HSL, 2 a § tandvårdslagen och 2 kap. 4 § patientsäkerhetslagen). På samma sätt som för begreppet huvudman enligt skollagen är begreppet vårdgivare inte begränsat till att omfatta endast enskilda aktörer, men syftet är inte att inskränka den nuvarande uppgiftsskyldighet som finns för myndigheter. Se kommentaren till 110 kap. 37 §.

Enskilda vårdgivare har tillgång till uppgifter som i hög utsträckning omfattas av tystnadsplikt. Bestämmelsen innebär att eventuell tystnadsplikt för uppgifterna bryts (se 6 kap. 12 § patientsäkerhetslagen och prop. 2024/25:179 s. 90). Uppgifterna kan dock vara mycket integritetskänsliga för den enskilde. Med hänsyn till proportionalitets-principen i 5 § förvaltningslagen och principen om uppgiftsminimering i artikel 5.1 c EU:s dataskyddsförordning måste Försäkringskassan noga överväga vilka uppgifter som är nödvändiga och inte begära in fler uppgifter än så. Det innebär ett krav på att begränsa begäran genom att specificera vilka uppgifter som behövs, och t.ex. inte begära in en hel journal när det endast är vissa uppgifter i den som är relevanta (JO:s beslut den 29 oktober 2021, dnr 1974-2020). Uppgiftsskyldigheten gäller uppgifter om den försäkrade och annan fysisk person än den försäkrade. Till skillnad från vad som gäller för t.ex. myndigheter och omsorgsgivare (110 kap. 31 och 31 b §§), omfattar uppgiftsskyldigheten inte uppgifter om juridisk person.

I *andra stycket* anges att Försäkringskassan endast får begära uppgifter som avser en annan fysisk person än den försäkrade om det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning kan komma att beslutas felaktigt eller med ett för högt belopp, eller det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp. Se kommentaren till 110 kap. 37 §.

Övervägandena finns i avsnitt 3.1.